

Vad förväntas kulturen leda till?

- En studie av Kulturbryggan och Postkodlotteriets kulturstiftelse

Av: Vera Adler Bojsten och Anna Fellbom

Handledare: Henrik Ferdfelt
Södertörns högskola | Institutionen för Samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp
Företagsekonomi | Vårterminen 2016
Programmet för Konst, kultur och ekonomi

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Tack!

Vi vill framförallt tacka Pamela Schultz Nybacka för ovärderliga råd under uppsatsens gång, Ann-Sofie Köping för inledande hjälp i ämnet samt vår handledare Henrik Ferdfelt och våra opponentgrupper för konstruktiv kritik. Dessutom vill vi tacka samtliga respondenter för deltagande i studien och för deras behjälplighet under hela uppsatsens gång.

Titel: Vad förväntas kulturen leda till?

Ämne: Företagsekonomi C, Organisationsteori, kandidatuppsats

Författare: Vera Adler Bojsten och Anna Fellbom

Handledare: Henrik Ferdfelt

Examinator: Ann-Sofie Köping

Nyckelord: Kultur, konst, ekonomi, kulturens ekonomisering, fält, kapital, nyinstitutionell teori, Bourdieu, Vestheim, kulturpolitik

Sammanfattning:

Som en följd av att det ekonomiska och kulturella fältet förts samman i större grad, har en ekonomisk logik och terminologi gjort sitt intåg i kultursektorn. Kulturen har kommit att uppmärksammas och erkännas som en viktig ingrediens för ekonomisk tillväxt och samhällsutveckling, något som påverkar vad den förväntas leda till. Kulturpolitiken har bidragit med att sprida idéer om kulturen, samt ställa högre krav på kulturfältet vad gäller mätning, styrning och redovisning. Att kulturen ekonomiserats och behövt anpassa sig till en managementdiskurs blir allt tydligare. Frågan är hur dessa idéer kommit att påverka kulturbidragsorganisationer i deras syn på kultur, då dessa har en nyckelroll i att bestämma vilken typ av kultur som skapas. Uppsatsen syftar till att öka förståelsen kring vad den ökade ekonomiseringen kan ha haft för inverkan på kulturen, närmare bestämt vad kulturen förväntas leda till för att få bidrag. Detta undersöktes genom en flerfallsstudie av två kulturbidrags-organisationer: Kulturbryggan och Postkodlotteriets kulturstiftelse, samt genom kompletterande röster från kulturutövare. Studien visar att inga av samtliga respondenter anser att kulturen bör förväntas leda till ekonomisk tillväxt. Däremot behöver den visa på ett ekonomiskt värde för att kunna legitimeras. I studien går det även att utläsa ökade ekonomiska krav på mätbarhet, redovisning och utvärdering samt ett användande av ett ekonomiskt språkbruk bland respondenterna. Den ökade ekonomiseringen har även medfört ett större administrativt arbete för kulturorganisationer och kulturutövare, vilket påverkar arbetet med kärnverksamheten.

Title: What is the aim of culture?

Course: Business studies C, organizational theory, bachelor thesis

Authors: Vera Adler Bojsten and Anna Fellbom

Mentor: Henrik Ferdfelt

Examiner: Ann-Sofie Köping

Keywords: Culture, art, economy, the economisation of culture, new institutionalism, Bourdieu, Vestheim, cultural policies, field, capital

Abstract:

The economic and cultural field has been brought together to a greater degree, which has led to economic logic and terminology making its entry into the cultural field. Effect of this merging are that as culture is being recognized more and more as an essential ingredient for economic growth and social development, the expectations on what culture should lead to is also changing. Cultural policy has been crucial in spreading ideas about culture as well as in placing higher demands on the cultural field in terms of measurement, control and auditing. The need of culture to adapt to a management discourse has therefore increased significantly. This brings us to our core question: how has this fusion of economy and culture influenced cultural funding organizations? More specifically has these organizations fundamental view of culture and their expectations of what it should lead to changed? By asking this questions the essay aims at gaining a deeper understanding of what impact this economization has had on the cultural field, more precisely what culture is expected to lead to, to get funding. The essay examines, through a multi-case study, two cultural funding organizations: Kulturbryggan and Postkodlotteriets kulturstiftelse, and is complemented with voices from four cultural practitioners. The study shows that, of all respondents, non believed that culture should be expected to contribute to economic growth. However, there was a consensus that culture needs to show an economic value to be legitimized. The study also found that there are greater economic demands for measurability, evaluation and auditing, as well as an increased use of an economical language nowadays. This economical development has resulted in more administrative work for cultural organizations and practitioners, which seems to impede the development of the essence of culture.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemdiskussion.....	4
1.3 Syfte	5
1.4 Problemformulering.....	5
1.4.1 Undersökningsfrågor	5
2. Teoretiskt ramverk	6
2.1 Nyinstitutionell teori som utgångspunkt.....	6
2.2 Mötet mellan det kulturella och ekonomiska fältet.....	7
2.3 De motstridiga kraven.....	10
2.4 Att mäta det omätbara?	11
2.5 Kulturens olika instrumentaliteter	12
2.6 Teorisammanfattning.....	15
3. Metod	16
3.1 Forskningsansats	16
3.2 Förförståelse.....	17
3.3 Flerfallstudie	18
3.3.1 Val av fall.....	18
3.4 Insamlingsmetod.....	19
3.4.1 Intervjuer med kulturbidragsorganisationerna	20
3.4.2 Kompletterande data.....	21
3.4.3 Tolkningsprocess	22
3.5 Tillförlitlighet.....	23
3.5.1 Trovärdighet	23
3.5.2 Pålitlighet.....	24
3.5.3 Överförbarhet.....	24
3.5.4 Bekräftelsebarhet	25
4. Presentation av kulturbidragsorganisationerna	25
4.1 Kulturbryggan.....	25
4.2 Postkodslotteriets Kulturstiftelse.....	27
5. Analys	28
5.1 Ökade ekonomiska krav	28
5.2 Privat eller offentlig finansiering?	31
5.3 Vad förväntas kulturen leda till?	34
5.4 Kulturen som särskild	36
5.5 Att legitimera kulturen	38
5.6 Slutsatser	41
6. Avslutande diskussion	42
7. Referenser	44
8. Bilagor	50
8.1 Intervjuguide Kulturbryggan.....	50
8.2 Intervjuguide Postkodslotteriets kulturstiftelse	51
8.3 Intervjuguide kulturutövare	52

1. Inledning

Finns det en gemensam strävan för alla politiker i Sverige? Finns det ett mål som alla länder i hela världen delar? Ett sådant mål kan vara ekonomisk tillväxt. Det är en cementerad bild att ekonomisk tillväxt är absolut nödvändig och det främsta vi ska fokusera på för att samhället ska frodas. När man tänker på vad som kan generera denna tillväxt kanske tankarna rör sig mot olje- eller bilindustrin. Men vad som för några år sedan omsatte tre gånger så mycket som den samlade europeiska bil-industrin var faktiskt kultursektorn, och den fortsätter att växa så det knakar (Wetterling 2011).

Det har skapats en mångmiljonindustri kring kulturen och många lockas att dra nytta av detta. Enligt en undersökning från Kulturnyhetera anser majoriteten av politikerna i Sverige att kulturen i högre grad ska bidra till samhällsekonomin (Svt 2009). I artikeln *Därför ska vi satsa på kultur* (Alestig 2012) intervjuas ekonomiprofessorn David Throsby som menar att kulturen blir alltmer betydande för ett lands tillväxt samt är ett område som numera måste prioriteras för att inte hamna på efterkälken. Samtidigt hörs misstänksamma röster om att denna syn på kultur som nyttig och som ekonomisk tillväxtfaktor innebär ett stort hot för kulturens frihet och oberoende. Om kulturen används mer och mer som ett redskap för att uppnå ekonomiska mål kan kulturens kraft, magi och själ gå förlorad (Kulturrådet 2014). Att kulturen sammanförs alltmer med det ekonomiska kan påverka vad kulturen förväntas uppnå.

1.1 Bakgrund

Kultur är ett minst sagt omstritt och komplext begrepp som ges olika innebörder beroende på vilken kontext det används i. Därför är det viktigt att tydliggöra att uppsatsen utgår från ett estetiskt kulturbegrepp som kopplas till konstnärliga uttryck och aktiviteter såsom musik, litteratur, film, dans och teater bland fler. Enligt Robert Williams (1983, s. 76) är begreppen konst och kultur komplementära, vilket genomsyrar uppsatsens användning av begreppet kultur.

Ekonomi och kultur ses ofta som varandras motsatser och det är svårt att säga var denna uppfattning har sina rötter. Vissa menar att en tydligare separation mellan dem skedde under industrialiseringen. Tidigare var kulturen mer sammanflätad med andra samhällsområden, den var en självklar komponent som ofta legitimerades med hjälp av religionen (Björkegren 1999, s. 15). Industrialiseringens intåg, som förde med sig krav på ökad arbetsindelning och specialisering, samt framväxten av ett mer sekulariserat samhälle, ledde till att kulturen behövde hitta nya sätt att legitimera sig (Björkegren 1999, s. 15). Den ställde sig då som en motpol till det ekonomiska och det rationella synsättet. På ena sidan stod kulturen med känslan, magin och sinnesintrycken och på andra sidan ekonomin med fokus på förnuft, vetenskap och mätbarhet. I en värld av struktur och rationalitet gav kulturen utrymme för gåtor, mysterier och fantasi (jfr Stenström 2008b, s. 35).

Denna spänning mellan kultur och ekonomi har länge varit föremål för diskussion och något som kulturpolitiken ständigt brottas med. Kulturpolitiken har varit en betydande kraft i att driva fram men även anamma nya idéer kring kulturens roll och plats i samhället, samt dess relation till andra samhällsområden (Svensson och Tomson 2016, s. 32). Kulturpolitiken belyses i denna uppsats då den speglar och präglas av de idéer som gör sig gällande i samhället. Att organisationer måste förhålla och anpassa sig till både ekonomiska och andra institutionella krav för att överleva är grundpremisen för den nyinstitutionella organisationsteorin (Meyer och Rowan 1977, s. 346), vilket är uppsatsens utgångspunkt. Liksom all politik är kulturpolitiken ett sätt att uppnå mål och förändringar i samhället som besvarar de intressen som råder. Om kulturpolitiken inte är i takt med det övriga samhället kan det förlora legitimitet, vilket i sin tur kan påverka kulturfältets tillgång till resurser (Vestheim 2012, s. 536). Trots att kulturpolitiken verkar som ett svårföränderligt område har utvecklingen mot att legitimera kulturen utifrån dess ekonomiska och sociala nytta fått större fäste de senaste åren (Svensson och Tomson, 2016 s. 17).

Vad kulturen förväntats leda till har skiftat i takt med att samhället utvecklats. Detta går bland annat att utläsa i de kulturpolitiska målen, som ett uttryck för rådande institutionaliserade idéer (jfr Jacobsson 2014, s. 29). I 1974 års kulturpolitik var ett av de övergripande målen att "motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet" (Utbildningsdepartementet, prop 1974:28, s. 36). Kommersialismen

ansågs leda till likriktning och centralisering i det kulturella utbudet, men även bidra till ökade klyftor mellan olika samhällsgrupper (Utbildningsdepartementet, prop 1974:28, s. 36). Staten skulle agera som garant för konsten och kulturen genom offentlig finansiering, i och med tron på att den inte skulle överleva om det skedde på marknadens villkor (Svensson och Tomson 2016, s. 14). En gradvis rörelse från denna tradition, av enbart offentligt finansierad kultur, blev allt tydligare under slutet av 1990-talet i samband med att det började talas om kultur som en upplevelseindustri. Kulturella tillställningar liknades med upplevelser som kunde konsumeras och gagna andra områden genom att generera ekonomisk tillväxt (Myndigheten för kulturanalys 2013, s. 18). En väsentlig händelse inom kulturpolitiken skedde år 2009 då målet om att motverka kommersialismens negativa effekter togs bort. Det ansågs inte längre finnas en given motsättning mellan konstnärlig kvalitet och kommersiell bärkraft (Tid för kultur 2009/10 s. 28). Idéer om breddad finansiering av kulturen introducerades även, med ambitionen att det ekonomiska ansvaret för kulturen skulle delas av både offentliga, privata och ideella krafter i samhället (Myndigheten för kulturanalys 2013:3, s. 16).

Denna utveckling, som sammanflätar kulturen alltmer med det ekonomiska, benämns som "kulturens ekonomisering" av forskarna Ann-Sofie Köping, Jenny Lantz och Emma Stenström (2009). Artikeln med samma namn, påvisar att den ekonomiska och kommersiella logiken fått allt större plats inom kulturen, både på samhälls-, organisatorisk och individnivå, vilket sker på bekostnad av den kulturella (Köping et al 2009, s. 85). I samband med intåget av en marknadskursiv logik i den offentliga sektorn, även kallat New Public Management (NPM), har offentliga organisationer börjat drivas, styras och mätas med inspiration från den privata sektorn och näringslivet (Köping et al 2009, s. 85). Marknadsförskjutningen har satt hela kultursektorn under press då den fört med sig ökade krav på kontroll, mätning och redovisning (Belfiore 2004, s. 184). Brist på kontextuell förståelse vad gäller kulturområdets annorlunda förutsättningar har dock skapat problem för själva implementeringen av de principer, styrningskrav och redovisningsskyldigheter som NPM bygger på. Kraven har bland annat krockat med principen om armlängds avstånd, vars syfte är att hindra politikens styrning av det kulturella innehållet. Det har alltså uppstått motsättningar mellan styrningskraven som NPM förordar och de principer som kulturfältet bygger på (jfr Köping et al 2009, s. 85-86).

1.2 Problemdiskussion

Ekonomiseringen av kulturen har lett till att företagsekonomiska idéer, i form av ökad mätning, redovisning och styrning, fått mer utrymme inom kulturfältet (Jacobsson 2014, s. 91). Köping, Lantz och Stenström uttrycker en oro för att ekonomin kan ta överhanden, att balansen mellan de tidigare åtskilda världarna förloras och att kulturen försvinner in i en värld av siffror och administration (Köping et al 2009, s. 85). De företagsekonomiska idéerna krockar med synen på kulturen som något genuint och särskilt, något ogripbart som inte kan skraddarsys enligt ekonomiska avseenden (jfr Chong 2000, s. 293). Samtidigt har idéerna inte helt och hållet motarbetats, utan kulturorganisationer och kulturutövare har till viss del varit öppna för att lyfta fram kulturens ekonomiska aspekter. Men huruvida det är ett val som baseras på en vilja att sälja och tjäna mer, eller om det har blivit ett oundvikligt samhällskrav, ställer sig många frågande inför (jfr Power 2009, s. 450).

Synen på kultur som en kraft att förbättra samhället, ge ekonomisk vinning och gynna andra samhällsområden har dessutom blivit starkare de senaste åren. Kultur ges i uppdrag att skapa jobb och förbättra allt från turism till integration (Cohen et al 2003, s. 17. Mattern 2001, s. 301). Den ökade ekonomiseringen ställer frågor kring vad kulturen förväntas leda till samt hur arbetet inom kulturfältet kommit att förändras. Dessa frågor tas ofta upp i sammanhang kring kulturpolitik och kulturorganisationer, med utgångspunkt i att det är institutionaliserade idéer som påverkar förändringar inom fältet. Instanser etableras och organisationer uppstår för att tillämpa dessa idéer och besvara de omgivande kraven, för att kunna legitimeras (jfr Jacobsson 2014, s. 21). Något som sällan berörs är hur dessa idéer gör sig gällande i kulturbidragsorganisationer, alltså organisationer där bidrag till kulturprojekt eller kulturverksamheter kan sökas. Detta ämne blir ytterst intressant att lyfta fram eftersom många kulturprojekt inte kan realiseras utan bidrag, vilket ger kulturbidragsorganisationer en nyckelroll i kulturens utveckling.

Minskade offentliga resurser har, inom politiken, lett till att idéer kring mätning och redovisning motiverats som ett sätt att se till att offentliga medel används på ett så effektivt sätt som möjligt. Detta har medfört ökade krav på styrning och administration på kulturorganisationer, som i sin tur ställt ökade krav på bidragstagarna (jfr Jacobsson 2014, s. 96). De minskade resurserna från offentligt håll har även medfört ett större

behov av annan finansiering, där privata finansiärer och samarbeten med näringslivet varit av intresse. Det kan även kopplas till införandet av breddad finansiering i de kulturpolitiska målen (jfr Myndigheten för kulturanalys 2013 s. 8). Behovet av mer pengar för kultur har lett till att fler stiftelser och privata bidragsorganisationer inrättats, som ett komplement till den offentliga finansieringen. Den starka traditionen av att ha offentligt bundna kulturorganisationer kan hålla på att försvagas (Stenström 2008a, s. 29). Dock visar rapporten *Kulturlivet, näringslivet och pengarna* från Myndigheten för kulturanalys (2013, s. 7-8) att det finns skilda förutsättningar för vilka kulturyttringar som lyckas attrahera näringslivets och privata finansiärers intresse och stöd. Ett minskat stöd från offentligt håll samt olika möjligheter till privat finansiering väcker frågor kring vilken kultur som får ta plats. Därför är det av intresse att undersöka vad kulturbidragsorganisationer förväntar sig att kulturen ska leda till, då dessa har en avgörande roll i beslutandet av vilken typ av kultur som får stöd.

1.3 Syfte

Uppsatsen syftar till att öka förståelsen kring vad den påvisade ekonomiseringen kan ha haft för inverkan på kulturen, närmare bestämt vad kulturen förväntas leda till för att få bidrag. Detta genom att undersöka två kulturbidragsorganisationer: Kulturbryggan och Postkodlotteriets kulturstiftelse, som kompletteras med röster från fyra kulturutövare som sökt bidrag från dessa.

1.4 Problemformulering

- Vad förväntas den kultur som får stöd av respektive kulturbidragsorganisation leda till?

1.4.1 Undersökningsfrågor

- Går det att utläsa spår av den så kallade ekonomiseringen i organisationernas syn på vad kulturen förväntas leda till? I så fall vilka?
- Hur ställer sig samtliga respondenter till privata respektive offentliga kulturbidrag?

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Nyinstitutionell teori som utgångspunkt

Den institutionella teorin är en inriktning inom organisationsteori som varit betydande i och med dess forskning kring institutioners inflytande på organisationer och samhällets olika aktörer. Den gavs mer utrymme bland organisationsteoretiker vid slutet av 1970-talet i och med utvecklingen av den nyinstitutionella teorin (jfr Eriksson-Zetterquist et al 2012, s. 278). En institution kan sägas bestå av föreställningar, normer och idéer som utgör mönster för kollektivt handlande. Institutioner kan liknas med socialt konstruerade regler som skapas av aktörer, samtidigt som de på en och samma gång skapar aktörerna själva (Tengblad 2006, s. 18).

Till skillnad från tidigare institutionell teori, tar den nyinstitutionella teorin starkare avstånd från idén om att organisationer är enbart rationella och målorienterade. Den betonar i högre grad omgivningens betydelse för organisationers uppbyggnad och struktur (jfr Eriksson-Zetterquist et al 2015, s. 284). Organisationer ses som öppna system som påverkas och styrs av de institutioner som råder inom det fält de verkar inom (Tengblad 2006, s. 9). Organisationer behöver därmed anpassa sig till de institutionella krav och förväntningar som ställs av omgivningen, för att kunna legitimeras och tilldelas resurser (Meyer och Rowan 1977, s. 345-346). Legitimitet erhålls genom att organisationers värdesystem och aktiviteter överensstämmer med och återspeglar de idéer och värderingar som finns inom en social grupp eller i samhället i stort. Därigenom konstrueras legitimitet socialt och uppnås genom ett kollektivt gehör (Suchman 1995, s. 573).

Enligt forskaren Richard Scotts så kallade "The three pillars of Institutions" (2001, s. 51), kan institutionella regler förstås och delas in utifrån tre pelare: en reglerande, en normerande och en kulturellt kognitiv, där samtliga utgör grunder för att uppnå legitimitet.

1. *Den reglerande pelaren* består av institutioner som begränsar och styr beteenden genom regler, lagar, förordningar och dylikt. Övervakande organ såsom polis, domstolar eller andra myndigheter, inspekterar och kontrollerar att dessa följs.

Vid överträdelse av regler sker bestraffningar genom sanktionering, i syfte att påverka framtida beteenden i en önskad riktning. (Scott 2001, s. 52-53)

2. *Den normerande pelaren* innefattar värderingar och normer som ligger till grund för hur människan fattar sina beslut och beter sig. Dessa uttrycker vad som är eftersträvansvärt och reglerar därför vad som anses vara önskvärda beteenden. De medför inga lagstiftade krav eller sanktioner, men då de fungerar som sociala regler för vad som är allmänt accepterat inom en grupp eller fält, kan en behöva förklara sig om avvikelser inträffar. (Scott 2001, s. 55)
3. *Den kulturellt kognitiva pelaren* är till skillnad från de övriga inte lika explicit, utan den består av regler som uppfattas som självklara. Det sker därför ingen reflektion över vad som görs utan dessa tas för givet och bygger på en övertygelse om att det är det rätta. Detta innebär att det inte förs någon diskussion kring dessa regler, vilket gör dem svårare att ändra på. (Scott 2001 s. 57-58)

Pelarna är inte strikt separerade utan interagerar med varandra. Den tvingande och normerande pelaren behövs till en början för att något ska kunna institutionaliseras. Ju mer institutionaliserat någonting är, desto mindre behövs dessa pelare för att institutionen ska bevaras och förgivettas. Pelarna frambringar tre kopplade men distinkta grunder för legitimitet. Den reglerandes betoning är anpassning till regler och lagar, den normerande lägger vikt på en djupare moralisk grund medan den kulturellt kognitiva grundar sig i att en allmänt vedertagen trosuppfattning godkänns (Scott 2001, s. 60-61).

2.2 Mötet mellan det kulturella och ekonomiska fältet

Betydande röster inom den nyinstitutionella teorin som behandlat begreppet fält är bland flera, DiMaggio och Powell (1983). Enligt dessa två forskare består organisatoriska fält av organisationer som tillsammans utgör ett erkänt område som präglas av institutionella idéer. Fältbegreppet inbegriper två aspekter; den första är att organisationerna är sammankopplade, det vill säga att det förekommer transaktioner mellan organisationerna som binder dem samman. Den andra är att det finns en likvärdig struktur bland organisationerna som intar liknande positioner inom fältet, trots att det inte förekommer

några transaktioner dem emellan (Dimaggio och Powell 1983, s. 147-148). Att organisationerna präglas av fältets institutioner och idéer påverkar den formella strukturen, vilket kan leda till att en likriktning och homogenisering skapas bland dessa (Dimaggio och Powell 1983, s. 148). Likriktningen i de organisatoriska fälten innebär att organisationerna införlivar de element som legitimeras och godtas av omgivningen i sin struktur, för att uppnå stabilitet (jfr Meyer och Rowan 1977, s. 349). Frågan om legitimitet förefaller därför betydande för hur fält utformas samt är avgörande för organisationers struktur, ett antagande som är grundläggande för nyinstitutionell organisationsforskning (jfr Meyer och Rowan 1977, s. 349). Vad som avgör legitimiteten beror på vilket fält organisationen i fråga agerar inom och denna diskussion kan föras med hjälp av den franske sociologen och kulturanthropologen Pierre Bourdieus nyckelbegrepp fält och kapital.

Enligt Bourdieu kan fält liknas med ett system eller nätverk av sociala relationer som består av diverse aktörer, som intar olika positioner inom fältet. Dessa positioner kan delas in i en värdehierarki utifrån vilka resurser och kapital aktörerna innehar (jfr Bourdieu 2000, s. 312). Detta kan kopplas till det nyinstitutionella legitimitetsbegreppet, där de olika kapitalen har olika legitimitet beroende på vilket fält man agerar i. Denna koppling har gjorts av flera forskare, exempelvis av Oakes, Townley och Cooper i artikeln *Business planning as pedagogy* (1998). Fälten är hierarkiskt relaterade till varandra, vilket gör att deras självständighet och position beror på fältets relation till andra fält. I ett fält som är starkt och självständigt kommer ett externt problem att översättas till fältets "nomos", det vill säga de egna lagar och regler (Røyseng 2008, s. 39), vilket kan tolkas som fältets interna krav för att uppnå legitimitet. Det finns ett flertal olika fält som ständigt förändras inom samhället och som präglas av en pågående kamp för kapital (Røyseng 2008, s. 39). Två fält som Bourdieu inriktar sig på är det kulturella och det ekonomiska fältet, i vilka kulturellt respektive ekonomiskt kapital har hög legitimitet (Bourdieu 2000).

Kapital behöver inte vara något monetärt utan ses som olika tillgångar, resurser eller värden och det går att tala om olika kapitalarter (jfr Bourdieu 1993, s. 156). I det ekonomiska kapitalet ryms materiella tillgångar som direkt kan omvandlas till pengar men där även kunskap som är relevant för det ekonomiska fältet ingår (Grenfell 2014, s. 101). Det symboliska kapitalet är en relationell kapitaltyp i den bemärkelsen att den

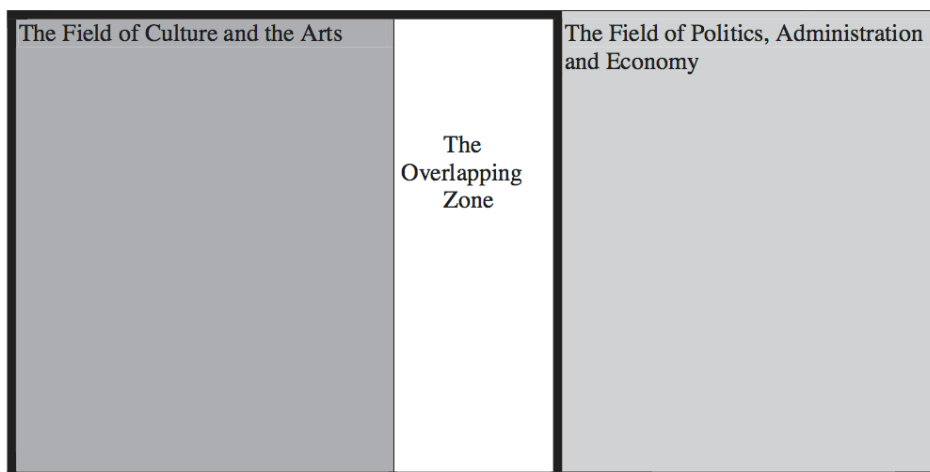
fångar in det som räknas och erkänns som värdefullt inom sociala grupper. För att kapitalet ska kunna existera måste det finnas en marknad för dess tillgångar, det vill säga att det finns människor som uppfattar kapitalets värde (Broady 1991, s. 169-170). Symboliskt kapital kan sägas vara det mest generella begreppet och återfinns i alla sammanhang, där det kulturella kapitalet ses som en bred underavdelning. Bourdieu talar om kulturellt kapital för att visa på dominansförhållanden som genomsyrar samhället i sin helhet (Broady 1991, s. 171). Att uttrycka sig med det rätta språket, ha den rätta utbildningen, ha god smak samt kunskap om de områden som värderas högt, ger kulturellt kapital (Broady 1991, s. 171).

Kapitalen är inte att betrakta som fixa resurser eller tillgångar. De är bestämda utifrån de sociala sammanhang de studeras inom, de så kallade fälten, inom vilka de ackumuleras, överförs och fungerar (jfr Bourdieu 1991, s. 68). Bourdieu menar att kulturellt kapital kan ses som motsatsen till det ekonomiska (jfr Bourdieu 1993, s. 156). Inom de olika fälten gäller alltså helt motsatta krav på vilket kapital som behövs för att få legitimitet. I det kulturella fältet har det ekonomiska kapitalet låg legitimitet och vice versa. Men legitimiteten är inte satt i sten utan det pågår, som tidigare nämnt, en kamp om att öka legitimiteten för sitt eget kapital. Dock dominerar det ekonomiska kapitalet generellt i vår värld vilket skapar en ojämn situation när kultur och ekonomi möts (Stenström 2008a, s. 26). Bourdieu menar att det tätare förhållandet mellan kultur och ekonomi utgör ett hot mot konstens autonomi. Hoten kommer från de marknadsnormer som växer sig starkare samt från de ekonomiska företag som kulturaktörer samarbetar med och måste anpassa sig till (jfr Bourdieu 2000, s. 480). En sådan anpassning kan innebära en förskjutning av kapital, där det tidigare dominerande kulturella kapitalet ersätts av en annat, i det här fallet det ekonomiska. Då det ekonomiska fältet tvingar sig in i det kulturella, leder det även till att det kulturella fältet måste acceptera och anpassa sig till det ekonomiska. Det ekonomiska kapitalet får högre legitimitet vilket innebär att hoten kommer även inifrån det kulturella fältet (jfr Bourdieu 2000, s. 480).

2.3 De motstridiga kraven

I takt med att managementprinciper fått fotfäste och inkorporerats inom kulturfältet, som en följd av samhällets ökade ekonomisering, har ökade krav på mätning, redovisning och styrning ägt rum (Jacobsson 2014, s. 93). Samtidigt behöver de kulturella och konstnärliga värdena stå i fokus för att inte grunden för själva verksamheten ska gå förlorad (Stenström 2008b, s. 161). Organisationer inom kulturområdet har, som en följd av detta, behövt stå med ena foten på det kulturella fältet och den andra på det ekonomiska, samt försöka hålla balansen mellan de två. Detta leder till att kulturorganisationer möter legitimitetskrav från två skilda håll (Evrard och Colbert 2000, s. 8). De måste säkerställa styrning, administration och utvärdering samtidigt som de söker konstnärlig höjd och fattar estetiskt grundade beslut (Köping et al 2009, s. 86).

Mötet mellan olika fält som ställer motstridiga krav kan även diskuteras i frågan om kulturpolitiken. Den norska kulturforskare Geir Vestheim (2012, s. 530) menar att kulturpolitiken formas i det han kallar för “an overlapping zone between culture, politics and money”. Det är en socialt konstruerad arena där agenter från olika områden, med olika idéer, värden och intressen förhandlar kring kulturen och kulturpolitiska frågor.

Titel: The Overlapping Zone (Vestheim 2012, s.534)

Modellen illustrerar kulturpolitikens skapelse emellan två avskilda fält: konsten och kulturens samt politikens, administrationens och ekonomins fält. I takt med en ökad ekonomisering av kulturen behöver fältutövare besvara och ta hänsyn till de motsatta

områdenas krav, som är både kulturella, estetiska, politiska och ekonomiska, för att legitimeras (Vestheim 2012, s. 536). För denna uppsats är modellen även användbar för att illustrera mötet mellan det kulturella och ekonomiska fältet överlag, där en ökad kompetens och förståelse för båda fälten blir allt viktigare.

Att arbeta med konst och kultur innebär ofta ett produktionsfokus, som inte ska styras av marknadens efterfrågan, då en sådan skulle innebära en anpassning av kulturens oberoende och frihet. Men de ekonomiska kraven innefattar många gånger att ett kulturprojekt i förväg ska ha sin publik klar för sig och att produkten ska anpassas efter detta. Detta krockar med tankarna kring den konstnärliga processen som oberoende av konsumenternas efterfrågan (Stenström 2008b, s. 155). Enligt François Colbert (1989) är grunden för konstnärliga organisationer alltid den konstnärliga visionen som inte bör hindras av ekonomiska delar, administration eller marknadsföring. Frågor kring hur balansen mellan kulturen och ekonomin ska hållas uppstår, där efterfrågan på kompetens inom båda fälten ökar. En disciplin som uppkommit i samband med detta är art management. Art managern och journalisten John Tusa menar att en förståelse för ekonomiska principer och jargong kan vara till hjälp för att bättre driva kulturella verksamheter. Dock är det av stor vikt att vara medveten om att dess tillämpningar är begränsade inom kulturen, som drivs av andra värden som är estetiska, etiska och konstnärliga. Därför är det viktigt att acceptera att kulturen har andra och egna förutsättningar, när managementprinciper från ett renodlat ekonomiskt tänk används (jfr Chong 2000, s. 301).

2.4 Att mäta det omätbara?

Att kulturorganisationer måste arbeta med mätning och utvärdering har blivit ett självklart krav för att få legitimitet. Det är dels en organisk del av konstnärernas arbete att utvärdera sig själva och sitt arbete, men även viktigt då kulturorganisationer behöver utvärderas för att överleva samt argumentera för sin rätt till bidrag (Chiaravallotti och Piber 2011, s. 241). Arbetet med mätning kan vara en utmaning för alla typer av organisationer, men vad gäller dem inom kulturfältet anses det ofta svårare, ibland omöjligt. Hur mäter man om ett kulturprojekt varit framgångsrikt? I publikantal? I konstnärlig höjd? Hur mäter man ett konstprojekts effekt på sin publik? (jfr Köping et al 2009, s. 86) När mätbarhetskraven växer sig större ställer det till många problem för

kulturorganisationer, där konflikter kring skapandeprocesser, värderingar och mätning uppstår (Stenström 2008b, s. 159). Inom kulturfältet finns det en oerhört hög grad av risk, då det nästintill är omöjligt att förutsäga vad som kommer att gå hem eller lyckas, vilket leder till att man måste hantera många misslyckanden och tvetydigheter (jfr Björkegren 1993).

Åsikterna kring vad som är mätbart inom kulturen och hur det skulle kunna mätas är vida spridda. Att ens försöka mäta kultur är för många kontroversiellt i och med synen på kultur som så något subjektivt och relativistiskt som inte går att fånga med objektiva mätmetoder (jfr Köping et al 2009, s. 86). Dock menar Alvin Toffler (1967), som tidigt lyfte frågor kring kulturens ekonomiska potential, att kulturområdet är i behov av att mätas och kan mätas. I hans artikel *The art of measuring the arts*, ger han förslag på hur exempelvis svårfångade begrepp som kvalitet skulle kunna mätas. Sabine Boerner pekar även på att kultur kan mätas och försöker i artikeln *Artistic quality in an opera company: Toward the development of a concept* (2004) utveckla ett sätt att mäta konstnärlig kvalitet. Samtidigt menar flera forskare, varav Francesco Chiaravalloti och Martin Piber (2011) att det inte finns tillräcklig kännedom om komplexiteten hos konstnärliga aktiviteter och vilka konsekvenser det får för organisationer. De unika, kontextrelaterade och konstnärliga aspekterna måste i högre grad tas hänsyn till för att kulturorganisationer ska kunna utvecklas (Chiaravalloti och Piber 2011, s. 242). Snowball och Antrobus pekar även på riskerna med att mäta kultur i ekonomiska och endimensionella perspektiv. De menar att många viktiga aspekter går förlorade när man enbart försöker hitta sätt att peka på vinst, i siffror (Snowball och Antrobus 2001, s. 753).

2.5 Kulturens olika instrumentaliteter

Karolina och Erik Modig menar att konsten och kulturen har det tufft och ligger långt ner på prioriteringslistan inom politiken. Kulturen behöver ges ett tydligare värde för att få större plats, vilket är en av kulturpolitikens uppgifter (jfr Modig och Modig 2013, s. 9). Kulturpolitikens olika målsättningar för kulturen diskuteras av Geir Vestheim (2009) som menar att all kulturpolitik är instrumentell då kulturen används som redskap för att uppnå olika uppsatta mål (Vestheim 2009, s. 55). I sin analys kartlägger han olika argument och motiveringar som förs i den kulturella debatten gällande kulturens målsättning, som han färdigställt i följande tabell. Tabellen illustrerar fyra olika typer av

instrumentaliteter som kulturen tillskrivs i den kulturpolitiska debatten, som präglas av olika strävan och vänder sig till olika målgrupper:

Typ av Argument	Målgrupp	Typ av instrumentalitet
<i>Kvalitetsargumentet:</i> Stötta den goda och fina konsten i och med dess egenvärde	Den enskilda människan, som privatperson	Estetisk och bildande instrumentalitet
<i>Ekonomiska argumentet:</i> Stötta konsten och kulturen i syfte att skapa ekonomisk tillväxt	Den enskilda människan, som ekonomiskt väsen	Ekonomisk instrumentalitet
<i>Det sociala argumentet:</i> Stötta konsten och kulturen i syfte att skapa integration och social utveckling	Den enskilde människan, som socialt väsen	Social instrumentalitet
<i>Det demokratiska argumentet:</i> Stötta konsten och kulturen för att bidra till upplysning och samhällsengagemang	Den enskilde människan, som medborgare	Politiskt mobiliserande instrumentalitet

Titel: Typer av argument, målgrupp och instrumentalitet för offentligt stöd av konst och kultur (Vestheim 2009, s. 57). Egen översättning.

Kvalitetsargumentet betonar kulturens egenvärde och vänder sig till den enskilda individen som kan utvecklas samt bildas av det goda och fina i konsten. Kulturens instrumentalitet är estetisk och bildande. Kulturen kan delas upp i å ena sidan fin och kvalitativ kultur, å andra sidan kommersiell och populärkultur. Det är framförallt den första typen som bör stötts och främjas. Argumentet kan förefalla en aning elitistiskt då det enbart vänder sig till den målgrupp som förmår att ta till sig denna typ av kultur. (Vestheim 2009, s. 58)

Det *ekonomiska argumentet* ser konsten och kulturen som medel för social utveckling och för ekonomisk tillväxt. Argumentet vilar på uppfattningen att en produktion och förmedling av kultur kan i sig skapa en positiv effekt för samhällsekonomin och näringslivet. Argumentet tillskriver kulturen en ekonomisk roll och har varit populär bland politiker, byråkrater och inom näringslivet de senaste decennierna. Det är

irrelevant att skilja mellan fin- och fulkultur då den fria marknaden inte fungerar efter sådana aspekter. Kommersiell kultur välkomnas och målgruppen är den enskilde individen som ses som kulturkonsument och näringsidkare. (Vestheim 2009, s. 59-60)

Det *sociala argumentet* fokuserar på de positiva sociala effekterna som förväntas uppnås med hjälp av kulturen. Fokus läggs på integration, minskad social isolering, minskade etniska och kulturella motsättningar, med flera. Instrumentaliteten är social där kulturen används som ett instrument för att uppnå social integration genom att den enskilde individen som socialt väsen skapar och deltar i kulturlivet. (Vestheim 2009, s. 60)

Det *demokratiska argumentet* hävdar att staten bör finansiera kultur som bildar och upplyser medborgarna till politiskt och moraliskt ansvarsfulla individer, som kan engagera sig i demokratiska processer. Kulturens demokratiska instrumentalitet strävar efter att trygga demokratin och bidra till upplysning och samhällsengagemang. (Vestheim 2009, s. 61-62)

Som en fortsättning på de olika instrumentaliteterna går det att dela upp synen på kulturpolitiken i två dominerande och motsägande perspektiv: ett elitistiskt och ett populistiskt. Det *elitistiska perspektivet* betraktar kulturen och kulturpolitiken som exceptionella och säregna. Kulturen är extraordinär och besitter en egen rationalitet, egna estetiska värden och logiker som inte går att finna i andra sektorer (Vestheim 2012, s. 531-532). Det *populistiska perspektivet* motsäger bilden av kulturens autonomi som innehar en säregen natur, genom att likställa den med andra politiska och samhällliga områden. Det avmystifierar kulturens natur, vilket tar bort det inneboende värde som det tidigare perspektivet tillskriver den (Vestheim 2012, s. 533). Svensk kulturpolitik har en tradition i det första perspektivet där den sistnämnda länge innehaft en underordnad position (Vestheim 2012, s. 533). Dock växer rösterna som anser att kulturen inte bör särbehandlas utan inordnas under och anpassa sig till de ekonomiska villkoren (Gislén 2009).

2.6 Teorisammanfattning

- Enligt den nyinstitutionella teorin ses organisationer som öppna system som ständigt behöver anpassa sig till omgivande krav och institutionella idéer, för att legitimeras. Enligt Richard Scott (2001) befästs institutioner med hjälp av tre pelare: den reglerande, den normerande och den kulturellt kognitiva pelaren, där samtlig utgör grunder för att uppnå legitimitet.
- Begreppet fält kan definieras som ett nätverk av sociala relationer som består av olika aktörer. Dessa aktörer intar olika positioner som delas in i en värdehierarki utifrån vilka resurser och kapital de innehar. Det finns olika kapitalarter som ges olika typer av legitimitet beroende på vilket fält det är tal om. Längre har det kulturella kapitalet varit det dominerande inom det kulturella fältet, där det ekonomiska förkastats och innehaft låg legitimitet. Som en följd av ett tätare möte mellan fälten har en kapitalförskjutning skett, där det ekonomiska kapitalet tvingat sig in i det kulturella.
- Enligt Vestheims modell "The overlapping Zone" formas kulturpolitiken i en socialt konstruerad arena där aktörer från olika fält som präglas av olika idéer, värden och intressen ska mötas och förhandla kring kulturen. Modellen kan användas för att illustrera mer generellt vad som händer när aktörer inom kulturfältet behöver ta hänsyn till krav och värden från olika håll, som dessutom kan strida emot varandra.
- I takt med det ekonomiska kapitalets inträde inom det kulturella fältet har bland annat krav på mätning och utvärdering ökat. Åsikterna kring huruvida kulturen går att mäta på samma sätt som andra områden är vitt skilda och de ökade kraven har uppfattats av flera som minst sagt utmanande.

- Kulturpolitiken har haft skiftande målsättningar för kulturen som används på olika sätt för att uppnå olika syften. Det värde som tillskrivs kulturen förändras beroende på vad den förväntas leda till. Det går att tala om fyra typer av instrumentaliteter: En estetiskt bildande, en ekonomisk, en social och en politiskt mobiliserande.
- Synen på kulturen kan delas upp i två perspektiv: Det elitistiska betraktar kulturen som särskild, betonar dess egenvärde samt menar att den drivs av egna värden och logiker som inte finns inom andra fält. Det populistiska motsäger sig bilden av kulturens autonomi och säregna natur för att likställa den med andra politiska och samhällsliga områden.

3. Metod

3.1 Forskningsansats

Kvalitativ forskning syftar till att förstå innebörden av en viss företeelse, upplevelse eller ett fenomen, med tolkning som redskap. Syftet med sådan forskning är att försöka skapa en helhetsbild av hur mening formas, samt förstå hur människan konstruerar sin sociala verklighet (Merriam 2009, s. 31). Skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ forskning grundar sig, bland annat, i skilda syn på hur verkligheten är beskaffad samt vilken kunskap som forskningen strävar efter att uppnå. Kvalitativa metoder behandlar data som subjektiva varseblivningar som skapas ur en given kontext och som måste tolkas för att skapa förståelse (Starrin och Svensson 1994, s. 19). Vad gäller studier av konst- och kulturorganisationer är det viktigt att beakta kontextuella skillnader, vilket ofta brister i den kvantitativa ansatsen och gör därmed en kvalitativ sådan till ett lämpligt val för denna studie (jfr Chiavarolloti och Piber 2011, s. 255). Då uppsatsen inte syftar till att hitta slutgiltiga svar utan istället öka förståelsen kring ett komplext fenomen, samt att vi är medvetna om den subjektivitet som datan består av och behandlas med, är uppsatsen kvalitativ i sin ansats.

Studien har använts sig av en induktiv metod då syftet inte varit att pröva teorier och hypoteser genom den empiriska undersökningen, utan snarare abstrahera empirisk kunskap till teorin, för att söka en helhetsförståelse av det undersökta fenomenet (jfr Halvorsen 1992, s. 78) Tolkning står i centrum för studien. Uppfattningar och åsikter som framträder kommer att tolkas med hjälp av den förförståelse vilken redogörs för nedan (Dahlberg et al 2001, s. 66).

3.2 Förförståelse

För att kunna förstå innebörder och meningssammanhang kan tolkning användas som redskap. En förståelse framträder när den förförståelse som ligger till grund för uppsatsen ifrågasätts, prövas och omtolkas under processens gång (Ödman 2012, s. 48). Förförståelsen ger riktning till vårt sökande och är den som avgör vilken aspekt vi väljer att fokusera på vid studien av en företeelse, ett föremål eller ett fenomen. Förförståelsen är därmed avgörande för forskningens utveckling, valet av perspektiv och metod, samt den vetenskapsteoretiska orienteringen. Förförståelsen är kopplad till intentionen som ligger bakom undersökningen, en avsikt som kan vara både medveten som omedveten, och som kommer att påverka handlandet och upplevelser under forskningens gång (Ödman 2012, s. 102-103).

Med bakgrund i detta är det lämpligt att redogöra för den förförståelse och intention som präglar uppsatsen. Vi båda studerar programmet *Konst, Kultur och Ekonomi*, ett tvärvetenskapligt program som förenar områden som sällan kombineras inom utbildning: det företagsekonomiska med det kulturvetenskapliga och idéhistoriska. I programmet befinner vi oss i ett mellanläge som genom en inblick kring områdenas olika egenskaper, förutsättningar och logiker, öppnar upp för en förståelse kring komplexiteten som uppstår när dessa ska mötas. Då vi båda arbetar eller rör oss på olika sätt inom kultursektorn, möts vi och färgas av den erfarenhet och de röster som finns inom fältet. Bland annat är vi präglade av den misstänksamhet som länge funnits inom kulturen, gentemot privat finansiering och näringslivets inblandning. Misstänksamheten grundar sig i tron om att ett sådant möte kan innebära en risk för att konsten och kulturens värde förvanskas eller går förlorade, om alltför stort fokus läggs på det ekonomiska. Samtidigt har programmet öppnat upp för en helt ny syn på möjligheterna som kan uppstå när den ekonomiska kunskapen och expertisen tillvaratas och nyttjas inom det kulturella fältet.

Med detta som grund är intentionen med uppsatsen att undersöka närmare vad mötet mellan det kulturella och det ekonomiska fältet kan innebära för vilken kultur som får stöd.

3.3 Flerfallstudie

En fallstudie syftar till att behandla det generella genom att titta på det specifika (Denscombe 2014, s. 91). Genom att undersöka specifika fall kan alltså ett större fenomen, en företeelse eller situation bättre förstås (Merriam 2009, s.70). Resultaten från multipla fall ökar trovärdigheten och chanserna att skapa en förståelse kring ett generellt fenomen eller företeelse (jfr Yin 2007 s. 68). Då uppsatsens avsikt är att skapa förståelse kring något generellt såsom kulturens ekonomisering, genom att titta på specifika kulturbidragsorganisationer, har denna metod varit ett lämpligt val. Att genomföra en gedigen flerfallstudie kan dock vara utmanande, framför allt vad gäller hanteringen av den insamlade datan som är mer omfattande och kommer från olika källor (Merriam 2009, s.167). Med dessa för- och nackdelar i åtanke valde vi att genomföra en flerfallstudie för att kunna studera både en offentlig och en privat kulturbidragsorganisation.

3.3.1 Val av fall

Syftet med undersökningen är att öka förståelsen kring vad den så kallade ekonomiseringen kan ha haft för inverkan på vad kulturen förväntas leda till. Detta kan undersökas på många olika sätt präglade av olika strävan, något som i sin tur påverkar valet av fall. Då intresset ligger på finansieringen av kultur från både statligt och privat håll, har vi valt att lyfta fram Kulturbryggan och Postkodlotteriets kulturstiftelse som exempel. Den förstnämnda organisationen finansieras av statliga medel medan den andra av Postkodlotteriets årliga överskott. Ytterligare en aspekt som gör de intressanta att undersöka tillsammans är att de båda inrättades efter 2009 års kulturproposition, då det kulturpolitiska målet om att motverka kommersialiseringens negativa effekter togs bort och nya idéer kring kulturen uppdagades.

Postkodlotteriets kulturstiftelse kommer härnäst benämnas som Kulturstiftelsen.

3.4 Insamlingsmetod

Då uppsatsen har sökt efter att öka förståelse kring vad de studerade fallen anser att kulturen ska leda till, har vi valt att genomföra intervjuer för att försöka förstå hur dessa ställer sig i frågan. Intervju är en väl användbar forskningsmetod för att kunna hämta information från en person. Forskaren Coppélie Cocq (2014, s. 23) beskriver intervjuer som ett personligt samtal och en interaktiv narrativ händelse som uppstår mellan en intervjuperson och en forskare. Det finns en mängd olika sätt att intervjua sina respondenter på, där valet av struktur fattas utifrån på vad som eftersträvas. I uppsatsens fall har delvis strukturerade intervjuer använts, då formen bjuder in till diskussion på ett mer öppet och naturligt sätt samt där ett samtal lättare kan föras kring ämnet (Merriam 2009, s. 88). I en sådan struktur vill man komma åt en viss typ av information från respondenterna och därför styrs intervjuerna av ett antal frågor eller frågeställningar som ska utforskas. Frågorna fungerar som en mall att utgå ifrån men där varken den förbestämda ordalydelsen eller ordningsföljden måste hållas. Snarare är intervjuformen mer öppen och kan lättare svara på situationen som den utvecklas (Merriam 2009, s. 88). Därför utgick vi under intervjuerna från färdigformulerade frågor kopplade till forskningsämnet, som kompletterades med tilläggsfrågor vid behov samt förtydliganden om så önskades från respondentens sida.

En provintervju utfördes några dagar innan den första intervjun, då det är av stor vikt att testa intervjuguiden, sig själv som intervjuare samt utrustningen (Dalen 2007, s. 36). Provintervjun gjordes med en kulturutövare som har både kunskap och inblick inom kulturområdet, en förutsättning för att kunna förstå och besvara frågorna. Tack vare den respons vi fick korrigerades intervjuguiden.

Nio intervjuer utfördes, exklusive provintervjun. Två intervjuer utfördes på Kulturbryggan, tre på Kulturstiftelsen samt fyra med olika kulturutövare som sökt bidrag från minst ett av de undersökta fallen. Intervjuerna utfördes under perioden 22-27 april 2016 och varade mellan 30-60 min var, beroende på respondenternas tillgängligheter.

Då flera av intervjuerna skedde efter varandra, valde vi att turas om i att hålla i intervjuerna. Intervjuerna spelades in och transkriberades därefter för att minska risken för misstolkningar. Ingen anonymitet krävdes, utan samtliga respondenter gav oss tillåtelse att använda deras namn.

3.4.1 Intervjuer med kulturbidragsorganisationerna

I Kulturbryggans fall kontaktades både verksamhetsledaren Mikael Theorin och handläggaren Erik Hall, som tackade ja till förfrågan om att ställa upp på intervju. Efter omstruktureringen av Kulturbryggan, som sedan årsskiftet är en del av Konstnärsnämnden, är det numera bara de två som arbetar med den dagliga, operationella verksamheten och var därför givna respondenter. Förslag om att intervju någon från bedömarpoolen diskuterades under mailkonversation, men det var inte möjligt under denna tidsperiod. Det är viktigt att understryka faktumet att en sådan intervju hade varit av intresse då det hade kunnat ge en ökad förståelse kring Kulturbryggans övergripande syn på vad kulturen förväntas leda till. Intervjuerna skedde i deras lokaler på Konstnärsnämnden. Den första intervjun utfördes i en möteslokal tillsammans med Erik Hall medan den andra intervjun med Mikael Theorin gjordes på deras gemensamma kontor, där även Erik närvarade.

Vad gäller intervjuer med Postkodslotteriets kulturstiftelse kontaktades chefen Angelica Månsson-Gerde, där en intervju med henne samt en projektledare efterfrågades. Månsson-Gerde föreslog en tillgänglig projektledare samt rekommenderade oss att intervju den administrativa koordinatören som är med i ett tidigt skede under bedömningsprocessen. Då chefen har ett stort ansvar i verksamheten och bland annat ser till att stadgar och riktlinjer efterföljs var det av stor vikt att intervju henne. Projektledaren och den administrativa koordinatören var relevanta att intervju då de är insatta och delaktiga i urvalsprocessen samt i det dagliga arbetet.

Intervjuerna skedde efter varandra i en möteslokal på Kulturstiftelsens kontor. Den första intervjun gjordes med projektledaren Jessica Nordström Sikkar, därefter med Nilo Amlashi som är administrativ koordinator, vilka efterföljdes av Angelica Månsson Gerde, chef för Kulturstiftelsen. Att varje intervju utfördes under samma dag och efter varandra var fördelaktigt rent praktiskt men kan till viss del ha påverkat vår

uppmärksamhet då intervjuer kräver mycket energi. För att minska en sådan påverkan delade vi upp intervjuerna mellan oss, där den ena höll i intervjun och den andra förde anteckningar.

3.4.2 Kompletterande data

Insamling av data för fallstudier är komplex och olika typer av kompletterande data krävs ofta för att omringa fallen (Yin 2007 s. 135). Vi valde att intervjua fyra kulturutövare som sökt bidrag hos Kulturbryggan och Kulturstiftelsen. Detta för att fånga in ytterligare röster vad gäller de förväntningar som finns kring vad kulturen ska leda till. Dessa valdes med hjälp av kontakter för att med kort varsel kunna hålla i intervjuer. Utöver tillgänglighet, har respondenterna valts med grund i att få röster från olika kulturområden. Följande kulturutövare har intervjuats:

- Clara Norman: projektledare på Cirkus Cirkör. Har sökt bidrag hos Kulturstiftelsen.
- Stefan Bojsten: Professor på Kungliga musikhögskolan och frilansande konsertpianist. Har sökt bidrag hos Kulturstiftelsen.
- Lars Lovén: Dokumentärfilmare och musikjournalist. Har sökt bidrag hos Kulturbryggan.
- Cecilia Malmström Olsson: Frilansare inom kultursektorn med huvudinriktning på dans och utbildning. Har sökt bidrag hos Kulturbryggan.

Intervjuerna med kulturutövarna gjordes på olika platser, beroende på deras tillgängligheter. Intervjun med Clara Norman samt Stefan Bojsten hölls i respektives hem, intervjun med Lars Lovén hölls på arbetsplatsen och Cecilia Malmström Olssons hölls via Skype.

Utöver dessa intervjuer har information samlats in via andra kanaler. I huvudsak har information hämtats från de empiriska fallens hemsidor, både vad gäller bidragskriterier och ansökningsprocessen men även vad gäller organisationsfrågor. Som forskare har vi ett ansvar att kritiskt granska dessa typer av dokumenters tillförlitlighet vad gäller ursprung, upphovsmakare och kontext (Yin 2007, s. 113). Trots vissa begränsningar som kan uppkomma är dokumenten oftast goda informationskällor för att styrka data som

kommer ifrån intervjuerna. Att använda dokument som informationsmaterial skiljer sig inte mycket från hur information från intervjuer bör användas, utan förutsätter en förmåga att analysera dessa på ett kreativt sätt (jfr Merriam 2009, s. 119, 120, 127).

3.4.3 Tolkningsprocess

För att tolka innehållet i den insamlade datan har vi inspirerats av den hermeneutiska cirkeln, där meningen i en del endast kan förstås om den sätts i relation till helheten (Alvesson och Skoldberg 2008, s. 193). Då det råder ett ömsesidigt beroende mellan del och helhet, sker en ständig växling mellan det specifika som utgör själva fallet och det generella som utgörs av kontexten (Ödman 2012 s. 99). I denna växling beprövas förförståelsen genom den förståelse som uppnås av att det insamlade materialet tolkas. TolkanDET, som leder till vidgad förståelse, skapar ny mening som utvecklar en ny förförståelse att utgå ifrån. På så sätt förändras och omtolkas verkligheten hela tiden (Ödman 2012, s. 103).

För att bättre kunna tolka och bearbeta intervjuerna har samtliga transkriberats mer eller mindre fullständigt. Alla pauser, oavslutade meningar eller inledande ord som inte ansetts relevanta har dock inte tagits med. Visserligen är viktigt att återge vad som sägs ordagrant men onödig tid bör inte läggas på att transkribera irrelevanta detaljer (Hjerm et al 2014, s. 31). Fullständig transkriberingen kan delges om så önskas, men kommer inte att bifogas i uppsatsen.

I analysprocessen har vi inspirerats av tre led som kan delas in i kodning, tematisering och sammanfattning (Hjerm et al 2014, s. 36). Till en början ordnades materialet grovt genom markering av de viktigaste delarna, som kommenterades med egna sammanfattande tolkningar. Därefter identifierade vi nyckelord och centrala begrepp vilka fungerat som koder. Vi har konsekvent rört oss mellan del och helhet, där delar av materialet jämförts mellan varandra samt med det sammanhängande helhetsintrycket (jfr Alvesson och Skoldberg 2008, s. 193-194). Sakta men säkert kunde vi börja ordna koderna utifrån deras inbördes relation, sedan koppla dem till det teoretiska ramverket och till sist utläsa teman. Då vi hittade kopplingar och mönster mellan koderna som ansåg väsentliga, sorterades dem utifrån olika teman.

Dessa teman blev:

1. Ökade ekonomiska krav
2. Privat eller offentlig finansiering?
3. Vad förväntas kulturen leda till?
4. Kulturen som särskild
5. Att legitimera kulturen

Vi valde att presentera, analysera och tolka empirin i samma avsnitt eftersom tolkningen står i centrum för vår metod. Vi ansåg det som mest relevant att direkt bjuda in läsaren till våra tolkningar av empirin genom att ständigt återkoppla till teorin. Utefter analysen och våra egna tolkningar kunde vi börja sammanfatta och dra slutsatser. Vi fortsatte att röra oss från delen till helheten genom att gå tillbaka till insamlad data för att verifiera och säkerställa att våra slutsatser haft sin grund i empirin. Detta främst för att hålla oss borta från tvärsäkra eller otillräckliga slutsatser (Hjerm et al 2014, s. 41).

3.5 Tillförlitlighet

För att bedöma forskningskvaliteten i denna kvalitativa studie används fyra delkriterier som presenteras av Martyn Denscombe (2014).

3.5.1 Trovärdighet

Trovärdigheten handlar om i vilken grad data kan anses exakt och träffsäker. Å ena sidan är det omöjligt att visa på en exakthet, å andra sidan kan vissa åtgärder bidra till att komma så nära som möjligt (Denscombe 2014, s. 410). Ett sätt att göra detta är genom respondentvalidering (Denscombe 2014, s. 411). Detta gjordes genom att transkriberingarna skickades till respektive respondent för att ge dem möjligheten att eventuellt korrigera eller förtydliga sina svar. Dels kunde detta skapa en trygghet under intervjun, där varje respondent kunnat uttrycka sig fritt med vetskapen om att tillägg eller korrigerings i efterhand varit möjliga om så önskats. Det möjliggjorde även oss att komma närmare åsikter och resonemang hos respondenterna som kunnat dela med sig av ytterligare information efter intervjutillfället. Fyra av samtliga respondenter förtydligade några svar via mail.

Förutsättningarna för intervjusituationen med Mikael Theorin, där kollegan Erik Hall arbetade vid sin dator i samma rum, kan ha påverkat respondentens svar. Vi upplevde dock inte någon tvekan eller direkt påverkan som följd av detta, men är medvetna om att det finns en risk att det kan ha inträffat. Utöver det uppstod ett tekniskt problem vid första intervjun med Erik Hall där inspelningen avbröts under några minuter. Detta innebar att vi fick förlita oss på de anteckningar som fördes. Men eftersom anteckningarna och transkriberingen skickades till Hall, gavs möjligheten att komplettera dessa.

3.5.2 Pålitlighet

Pålitligheten gäller huruvida samma resultat skulle nås om studien utfördes av en annan forskare. Detta går inte att undersöka i absoluta termer, och svaren från respondenterna samt omständigheterna kommer förmodligen att förändras med tiden. I kvalitativ forskning kan vi istället se till i vilken mån forskningen återspeglar ansedda procedurer och rimliga beslut. Då vi tydligt redogjort för läsaren hur vi gått tillväga för att samla in och analysera data, kan pålitligheten ha ökat. (Denscombe 2014, s. 411)

3.5.3 Överförbarhet

Då kvalitativ forskning bygger på ett mindre antal enheter krävs det ett annorlunda angreppssätt för att diskutera överförbarhet (Denscombe 2014, s. 413). Överförbarheten kan sägas ha ökat då två fall undersöktes samt kompletterades med intervjuer med kulturutövare, istället för endast ha studerat ett fall. Samtidigt är det långt ifrån möjligt att generalisera ett resultat utifrån endast dessa empiriska fall. Ett annat sätt att se på överförbarhet är att ge läsaren god information om kontexten vilket ger denne möjlighet att själv bedöma hur fynden i en studie kan göra sig gällande i andra fall (Denscombe 2014, s. 413). Presentationerna av de båda fallen och bakgrunden som ges om förändringarna i det kulturella området, kan då sägas ha bidragit till att öka överförbarheten.

3.5.4 Bekräftelsebarhet

Frågan om bekräftelsebarhet gäller i vilken utsträckning forskningen påverkas av de som genomför den (Denscombe 2014, s. 413). Vi har strävat efter att närma oss undersökningen med ett öppet sinne, samtidigt medvetna om att det självfallet inte går att bortse från att våra tolkningar står i centrum. För att ge en uppfattning av hur våra tidigare erfarenheter kan ha påverkat studien har vi redogjort för vår förförståelse.

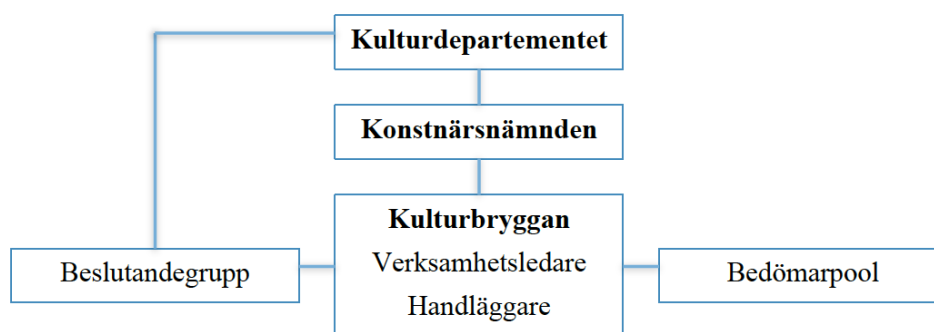
En av respondenterna, Stefan Bojsten, har en nära relation till en av författarna vilket måste beaktas gällande hur detta kan ha påverkat både intervjun och tolkningen. Vi har gjort vårt yttersta för att inte vara partiska, men kan inte bortse från att detta kan ha haft inverkan på själva intervjuformen och analysen.

4. Presentation av kulturbidragsorganisationerna

4.1 Kulturbryggan

Kulturbryggan föranleddes av stiftelsen Framtidens Kultur som bildades efter ett regeringsbeslut år 1994, med uppdraget att under minst tio år främja långsiktiga och nyskapande kulturprojekt (Framtidens kultur 2011). Efter fjorton verksamma år lades stiftelsen ner. Dock bedömdes det i den kulturpolitiska propositionen "Tid för Kultur" (prop 2009/ 10:3) att det fortfarande fanns ett behov av komplement till de befintliga statliga bidragsformerna som fokuserar på kulturell förnyelse och nyskapande kultur. En kommitté med detta uppdrag bildades därför år 2010, med en försöksverksamhet vid namn Kulturbryggan. Syftet med verksamheten var då att säkra riskkapitalförsörjningen i kulturlivet, för att ge möjlighet till innovativ och gränsöverskridande kultur att blomma (2009/10: KrU5, s. 33). Verksamheten var till en början tidsbegränsad till två år vilket förlängdes under två perioder, till och med år 2014. Från och med 1 oktober 2015 inordnades kommitténs verksamhet istället som ett särskilt beslutande organ under den statliga myndigheten Konstnärsnämnden (Kulturdepartementet Ku 2014/351/KO). Konstnärsnämnden är en statlig myndighet under Kulturdepartementet vars övergripande uppgift är "att främja möjligheter för konstnärer att vidareutveckla sitt konstnärskap. Myndigheten ska också från och med 1 oktober 2015 främja nyskapande kultur."

(Konstnärsnämnden 2015, s. 14). Enligt intervjuerna har inte själva verksamheten förändrats efter beslutet förutom att en ny beslutande grupp valts av regeringen (Hall, intervju 22 april 2016. Theorin, intervju 22 april 2016). Det finns även en bedömarpool som består av sakkunniga inom ett eller flera områden. De agerar rådgivare till beslutande gruppen som tar själva besluten (Kulturbyggen 2016). Nedan presenteras ett organisationschema Kulturbyggen verksamhet.

(Kulturbyggen 2016)

Kulturbyggen ska ge bidrag till kulturprojekt som främjar förnyelse och utveckling inom kulturområdet, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen samt verka för en breddad finansiering inom kulturlivet (SFS 2011:317). Kulturprojekt som inte nödvändigtvis stämmer överens med andra offentliga bidragskriterier ska kunna vända sig till Kulturbyggen (Kulturbyggen 2016). Kulturbyggen har ett flertal bedömningsgrunder som de utgår från men som skrivet i uppdraget är nyskapande det övergripande målet. Att använda sig av nyskapande är inte unikt för Kulturbyggen menar Hall (intervju 22 april 2016) utan återfinns och används på flera andra ställen. Hur nyskapande ska definieras tvistar många om påpekar Theorin (intervju 22 april 2016), men eftersom begreppet är centralt för verksamhetens uppdrag har det behövt tolkas och avgränsas utifrån Kulturbyggen sätt att se på det.

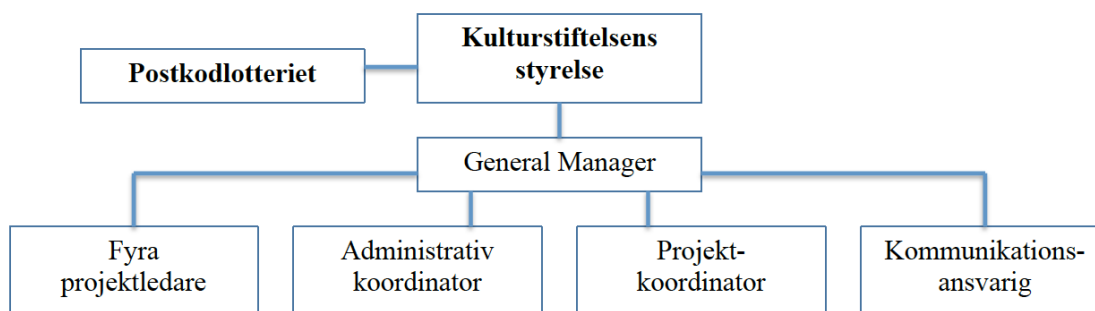
Kulturbyggen ger två typer av bidrag: startstöd och genomförandestöd. Den första syftar till att stödja framväxten av idéer i ett tidigt skede som på sikt kan bidra till att skapa nyskapande former för konst och kultur. Startstödet uppgår till högst 100 000 kr och måste besvara ett antal uppsatta kriterier. Det andra stödet kan uppgå till 1 000 000 kr och är till för själva förverkligandet av så kallade konstnärligt nyskapande projekt. För detta stöd finns det ett krav på medfinansiering från annan part, i syfte att främja och

stimulera breddad finansiering (Kulturbryggan 2016). Dock påpekade båda respondenterna från Kulturbryggan att en förändring skett i förordningen vad gäller kravet, där det gått från ett “ska” till ett “bör” (Hall, intervju 22 april 2016. Theorin, intervju 22 april 2016).

4.2 Postkodslotteriets Kulturstiftelse

Kulturstiftelsen grundades år 2009 av Novamedia Sverige och blev därigenom förmånstagare till Svenska Postkodslotteriet. Kulturstiftelsen regleras av en stiftelseförordning från Postkodlotteriet vars stadgar definierar deras uppdrag. Stiftelsen finansieras av Postkodlotteriets årliga överskott med syftet att ge finansiellt stöd åt kulturprojekt som skapar positiv social effekt och social förändring. Projekten måste drivas av ideella föreningar eller stiftelser, som verkar för att främja samarbete över gränser både vad gäller nationella, sociala som kulturella. För att få stöd bör projekten vara nytänkande, gärna testa nya arbetsmetoder och ge positiva effekter via konkreta projekt. Chanserna ökar även om det kan visa på effekter som sträcker sig efter projektets slut och att det finns planer för hur arbetet ska fortskrida, så att projekten kan fortsätta bidra till att skapa ett inkluderande och brett kulturliv. (Kulturstiftelsen 2016a)

Kulturstiftelsen består av en styrelse som ser till att verksamheten följer dess stadgar och riktlinjer. Styrelsen beslutar även hur riktlinjerna och styrdokumenterna ska se ut (Kulturstiftelsen 2016a) samt godkänner projekt om det gäller bidrag över 3 miljoner (Amlashi, intervju 26 april 2016). Stiftelsens medarbetare består av fyra projektledare, en projektkoordinator, en kommunikatör samt en administrativ koordinator. Dessa leds av en General manager som ansvarar för den operativa verksamheten, fattar löpande beslut, samt ser till att arbetet sker i enlighet med stadgar och riktlinjer från styrelsen (Kulturstiftelsen 2016a).

(Kulturstiftelsen 2016b)

Kulturstiftelsen bistår även, utöver det finansiella stödet, med kunskap och erfarenhet till projektorganisationerna. Varje projekt tilldelas en ansvarig projektledare med vilken kontakt hålls under projekttiden. Projektorganisationerna måste i gengäld skriva rapporter utifrån överenskommelser, med redovisning av genomförda aktiviteter, kostnader, uppkomna avvikelser med mera. En slutrapport med full redovisning av projektets kostnader samt analys av resultatet måste ges efter projekttidens avslut, som ska bestyrkas av en auktoriserad revisor (Kulturstiftelsen 2016a). Resurser för att möjliggöra detta tillförs varje projekt som en del av projektets budget (Nordström Sikkar, intervju 26 april 2016).

5. Analys

Nedan kommer det empiriska materialet att presenteras och kopplas till relevant teori utefter fastställda teman. Empirin kommer alltså inte att presenteras utifrån de frågor som ställdes under intervjuerna, men intervjuguiderna finns att ta del av som bilagor. För att underlätta för läsaren kommer respondenterna från Kulturbryggan att följas av (KB) samt Postkodlotteriets kulturstiftelse av (PKL), så att det är tydligt vilken organisation de tillhör. Kulturutövarna omnämns endast med sina efternamn.

5.1 Ökade ekonomiska krav

“[...] inom svensk politik, pågår det en trend mot att man ska mäta och utvärdera stöd generellt, på ett sätt som man inte riktigt har gjort tidigare. Man vill sätta siffror och mätbara värden mycket mer än vad man har gjort tidigare. Och det har förstås påverkat kulturområdet.” (Nordström Sikkar, PKL)

Att en förändring har skett inom kulturen var alla respondenter ense om. Flera uppfattade förändringen likt en trend som ställer allt fler krav på att utvärdera och mäta kulturen i ekonomiska termer. Respondenternas sätt att se på denna förändring varierade dock. Amlashi (PKL) pekade på att något positivt med ökade krav på mätning är att det tydligt kan visa på en utveckling. Dock underströk hon vikten av att inte mäta för mätningens skull utan att reflektera över, analysera och uttrycka vad mätningen ska användas till samt på vilket sätt något ska mätas. Hall (KB) var inne på samma spår. Han menade att det ofta finns: *“en diskussion om att man inte kan mäta konstnärlig kvalitet. Det håller jag inte med om. Om man specificerar vad som ingår i det så går det att mäta”*. Hall menade således att saker och ting kan mätas så länge det finns en tydlighet kring vad man vill mäta och hur man mäter det.

Att lägga upp mål samt följa upp projektens utveckling och effekter, vilket bland annat Kulturstiftelsen gör tillsammans med sina projektorganisationer, är väldigt positivt menade kulturutövaren Norman: *“Jag tycker att det är intressant att se om man når sina mål, sin idé”* på tal om det projekt Cirkus Cirkör sökt bidrag för. Norman menade även att det finns en förväntan på att kultur alltid ska finnas utan att kostnaderna för det beaktas, något som mätning och utvärdering kan ändra på. Man tänker alltför sällan på att en skådespelare indirekt betalar med sin framtida pension och föräldradighet eller att det finns en förväntan på att kulturutövare ska arbeta gratis. Genom att våga sätta prislappar på kulturen och diskutera det med hjälp av mätbara siffror, går det att visa vad det kostar att ha kultur i samhället. För att det ska kunna överleva.

Några av respondenterna lutade alltså mer åt den syn på mätning som presenteras av bland andra Alvin Toffler (1967) och Sabina Boerner (2004), som menar att vi bör och kan hitta system och modeller för att mäta kultur eller exempelvis konstnärlig kvalitet. Men att mäta vilken effekt kulturens konstnärliga värden eller framkallade upplevelser har, var dock de flesta eniga om, är en svår ekvation. Chiaravalloti och Piber (2011) lyfter fram att problemet som uppstår kring att mäta kultur med hjälp av system och modeller från annat håll, är bland annat att de kontextuella, unika och konstnärliga aspekterna inte beaktas i tillräckligt hög grad. Månsson-Gerde (PKL) förde liknande resonemang och menade att den ökade ekonomiska logiken som består av resultat, avkastning och mål, är väldigt svår att ställa i förhållande till de kulturella värdena.

Samtidigt kan det vara väldigt attraherande att ställa upp mätbara mål som är enkla för varje organisation att följa. För att koppla till Snowball och Antrobus (2001) finns det stora risker med att de ekonomiska, endimensionella perspektiven ges för mycket utrymme, vilket Månsson-Gerde (PKL) bekräftade: *“Det får inte gå för långt åt det hållet för då riskerar vi att tappa andra värden”*.

Någon som var inne på att utvecklingen gått för långt var kulturutövaren Malmström Olsson vilken hon beskrev till viss del som *“blankethysterin”*. Denna hysteri har lett till att nya yrkesgrupper skapas, som förväntas kunna hantera båda språken och världarna, men som ska avlönas med kulturens redan ynkliga pengar. Dessutom ger kraven på mätning och utvärdering av kulturen ofta skeva siffror som egentligen inte berättar något om verkligheten. *“Det finns en stor fara i att hela tiden använda sig av siffer-exerciser utan att göra en bakomliggande analys. Varför ser siffran ut som den gör?”*, uttryckte Malmström Olsson. Hon menade att kulturen egentligen inte går att mätas i ekonomiska termer om man tittar på det konkret, men man kan försöka förstå vilken effekt kultur har på ekonomin eller samhället i det stora hela. Problemet som hon pekar på är att det inte finns sådana mätverktyg: *“Man kan titta på siffror statistiskt men i ett välmående samhälle så finns det annat än statistik. Tystnad kan också vara ett perspektiv på välmående på något sätt. Det är konsten som gör, som skapar och är människan.”*. Liknande resonemang fördes på båda bidragsorganisationerna som betonade vikten av att fundera kring varför man mäter det man mäter.

Att de ökade kraven på mätning intagit sin plats och blivit mer tydliga i det kulturella fältet kan, för att koppla till Bourdieu (2000), tolkas som ett tecken på en kapitalförskjutning där det ekonomiska kapitalet tagit större plats i det kulturella fältet. Detta har bidragit till att fältets aktörer behöver besvara dubbla legitimitetskrav, vilket bland annat diskuteras i teorin av Evrard och Colbert (2000) samt Köping et al (2009). Kulturorganisationer måste dels ifrågasätta ekonomiska idéer eftersom det kulturella fältet vinner legitimitet genom att ta avstånd från det ekonomiska. Samtidigt ställs det i högre utsträckning krav från omgivningen på mätbarhet och utvärdering i ekonomiska termer, något som försöker befästas genom det Richard Scott (2001) benämner som tvingande och normerande pelare. Enligt Bourdieu (2000) skapas dessa krav både inifrån det kulturella fältet och utifrån i det ekonomiska och politiska. Eftersom kulturorganisationer har behövt anpassa sig för att uppnå legitimitet har de till viss del

bidragit själva till den ekonomiska förskjutningen, om man ser till det teorin hävdar. Både Kulturstiftelsen och Kulturbryggan har behövt rätta sig efter dessa ökade ekonomiska regler och krav, som de i sin tur ställer på kulturutövare.

5.2 Privat eller offentlig finansiering?

Vad gäller mötet mellan det ekonomiska och det kulturella fältet samt vad näringslivets inblandning i kulturen skulle innebära, förefaller det finnas en enighet bland respondenterna i att det är positivt om det tillför mer pengar åt kulturen. Den som uttryckte ett kritiskt ställningstagande bland kulturutövarna var Lovén. Han menade att pengar tillförs kulturen är självklart någonting bra, så länge det inte används som argument för att minska det offentliga stödet. Samtliga respondenter från Kulturstiftelsen var tydliga med att en privat finansiering av kultur, ska ses som ett komplement till den offentliga finansieringen och inte någon ersättning av den. Idén att kulturen behöver en stark offentlig finansiering är alltså fortfarande framstående. Samtidigt var både Bojsten, Malmström Olsson och Norman positivt inställda till privat finansiering utan vilken kulturen inte skulle överleva, då det statliga stödet enligt dem inte räcker till. Vad gäller privat finansiering påpekade Norman att det behövs, så länge det inte går åt fel håll som att det till exempel ställs vinstkrav eller liknande. Annars menade hon att *“All typ av finansiering - kommunal, statlig eller privat - som är genomtänkt, kvalitetssäkrad och där de som fördelar medlen eller beslutar har en djup kunskap, är bra.”*

Dessutom var flera inne på att det är viktigt att tydliggöra vad det är som åsyftas med näringslivets “inblandning”. Som Nordström Sikkar (PKL) påpekade, finns det en allmän rädsla från kulturaktörers sida när det kommer till att närma sig privata finansierare. Det finns en oro för att det skulle innebära mer styrning eller inverkan på projektet, som måste utformas efter finansierarens önskemål. Liknande uttrycktes av Theorin (KB) som varnade för att en inblandning från näringslivet kan innebära en styrning, som kan leda till *“att det blir väldigt riktade saker som drivs av en eller några personers egna intressen”*. Samtidigt sade han vid ett annat tillfälle under intervjun att det inte spelar någon roll för resultatet om bidragen kommer från offentligt eller privat håll. Trots denna dubbelhet, går det att utläsa att en offentlig bidragsgivning föredras framför en privat, då alla kulturella uttryck annars riskerar att inte komma fram. Något

att understryka är att ingen respondent uttryckte att man endast skulle kunna ha privat finansiering, utan alla enades om att det i någon grad måste finnas offentligt finansierad kultur. Det kan alltså tolkas vara en självklar institution att vi måste ha någon typ av offentliga bidrag till kulturen. Kopplat till Scott (2001) kan idén ses som en normerande, eller rentav kulturellt kognitiv institution.

I frågan om styrning lyfte flera respondenter fram att det även finns en sådan från det offentliga hållet, bland annat genom de fastställda kriterierna. Norman menade att *“[...] det finns alltid beställningar på vilken typ av kultur man ska göra. Och då skulle man ju ljuga om man sa att det inte var så, alltså från statliga och kommunala medel”*. Theorin (KB) bekräftade detta genom att säga att de kriterier som statliga bidragsorganisationer utgår ifrån kan uppfattas som en styrning. Där menade Amlashi (PKL) att de som privat organisation kan jobba mer fritt, eftersom de kan sätta sina egna ramar och bestämma själva vilka projekt som ska få stöd. Kanske är det så att denna misstänksamhet mot det privata som Stenström (2008a) bland annat pekar på, håller på att luckras upp.

Dock finns det fortfarande det som tyder på att kulturorganisationer inte är vana vid privat bidragsgivning. Amlashi (PKL) uttryckte att hon upplevt att de som velat söka bidrag hos dem ofta är osäkra på hur det privata fungerar. Hon sa: *“Jag tror privat kan vara lite läskigt ibland, för att man vet inte riktigt hur det fungerar, man är lite mer van vid offentliga. Det är mer satt, de här reglerna finns”*. Även Månsson-Gerde (PKL) upplevde att flera var misstänksamma mot dem i början, något som hon inte alls känner av på samma sätt idag. Detta bestyrker uppfattningen att bidrag till kultur ska komma från offentligt håll för att undvika styrning av egenintressen som tros präglade privat sektor. Det tolkas vara en fortsatt stark institutionaliserad idé som kan utläsas i den misstänksamhet som respondenterna upplevt gentemot det privata. Samtidigt menade flera av respondenterna att det från offentligt håll skett en ökning i frågan om styrning och kravställning.

I frågan om privat finansiering av kulturen och mötet mellan de olika fälten uttryckte Månsson-Gerde (PKL) följande:

“Vi har byggt upp en struktur i Sverige där vi har försökt säkerställa kulturens oberoende genom en bred offentlig finansiering och en beslutsstruktur byggd på armlängds avstånd. När det är fler offentliga bidragsgivare som ställer krav på privat finansiering hos de sökande, då ruckas den strukturen upp lite. Om man ska ha in privata medel i kultursektorn kanske man får fråga sig om det behövs andra ramar för att hur säkerställa kulturens frihet i förhållande till beroende av dess finansierare.”

Citatet pekar igen på en institutionaliserad idé om att kulturens oberoende och frihet säkerställs genom offentlig finansiering. En idé som då nästan tas för givet. Kopplat till Richard Scotts institutionella pelare (2001), har denna idé säkerligen legitimerats både genom tvingande och normerande regler, för att kunna institutionaliseras till den grad den är idag. Citatet visar även på en förändring som skett i den offentliga bidragssektorn, där krav på annan finansiering blivit vanligare, vilket varit fallet för Kulturbryggan. Både Hall och Theorin (KB) menade att det från början fanns en förväntan från den borgerliga regeringen, att Kulturbryggan när den inrättades, skulle etablera samverkan mellan kultur och näringsliv. Samverkan skulle uppnås med hjälp av kravet på medfinansiering från annat håll än det offentliga. Men att etablera en samverkan med en privat organisation som vill ha svar om hur det kommer att se ut om tre år är ganska svårt sett från ett kulturellt håll, pekade Hall (KB) på. Theorin (KB) uttryckte även att den dåvarande regeringen hade en förväntan på att Kulturbryggan inte bara skulle fördela pengar utan även dra in pengar, vilket visar på ett ökat fokus på vinst. Inverkan från kulturpolitiskt håll blir tydligt i Kulturbryggans fall, inte minst vad gäller medfinansieringskravet som numera ändrats från ett “ska” till ett “bör” i och med det senaste valet. Detta visar på kulturpolitikens försök att ändra på eller införa nya institutionella idéer där nya ramar och krav påtvingas från politiskt håll. Något som, för att återkoppla till Bourdieu (2000), kan innebära en kapitalförskjutning från ett kulturellt till ett ekonomiskt.

För att kunna säkerställa sitt oberoende gentemot det ekonomiska fältet, som Bourdieu (2000) hävdar har överhanden, är det viktigt att kulturen ser till sitt eget värde. Att kulturen inte bara står där med “*mössan i handen*” och tackar för de pengar som ges menar Månsson-Gerde (PKL). Kulturen måste vara beredd att ställa krav tillbaka på

näringslivet så att förhandlingen blir likbördig mellan båda parterna och där ramar måste tydliggöras från båda hållen. Om man utgår från Bourdieu (2000) kan en sådan förhandling vara svår att uppnå då utgångspunkten för en sådan inte är likbördig. Det uppstår även frågor om utifrån vems kapital ramarna bör ställas. Att ställa upp tydliga ekonomiska ramar har visats vara svårare för kulturella verksamheter, vars förutsättningar och drivkrafter ser annorlunda ut (Stenström 2008b). Dessutom pekade flera på att mötet mellan fälten kan vara svårt då *“man talar ganska olika språk”* för att använda Nordström Sikkars (PKL) ord. Utöver detta har inte samarbetet med näringslivet underlättats rent juridiskt på grund av skatterättsliga skäl. Det viktiga menade hon, är att inte utgå ifrån att mötet mellan båda fälten endast behöver gagna kulturen, utan även visa på att näringslivet kan lära sig mycket av hur konstnärligt styrda verksamheter arbetar, organiserar sig eller hanterar konstnärliga värden.

5.3 Vad förväntas kulturen leda till?

De dominerande instrumentaliteter som framträdde i intervjuerna var först och främst en estetiskt bildande och en social instrumentalitet. Då båda organisationerna tittar på kultur på ett specifikt sätt, utifrån ett angivet uppdrag, påverkar det vad kulturen förväntas leda till inom vardera.

Kulturbryggan ger, med kriteriet om nyskapande, endast bidrag till en kultur som utmanar sig själv och kulturutövare i sina egna praktiker, med syfte att tänja på gränserna inom kulturen. Båda respondenterna från Kulturbryggan pekade på att kulturprojekten som beviljas stöd inte har några givna målgrupper utan att det är projekten själva som är i fokus. För att koppla till Vestheims instrumentaliteter (2009) tyder detta på en estetiskt bildande instrumentalitet. Kulturstiftelsen med sitt formulerade uppdrag, ser snarare kulturen som en samhällsbärare som ska leda till positiv social förändring, vilket är ett tydligt uttryck för en social instrumentalitet. Amlashi (PKL) pekade även på kulturen som ett medel för att sammanföra människor som kan bryta barriärer och ifrågasätta våra fördomar, vilket kan kopplas till en politiskt mobiliserande instrumentalitet. Projekten som beviljas stöd från Kulturstiftelsen kan i vissa fall ha specifika målgrupper som är tänkta för just det projektet, men rent allmänt ska målgruppen vara den breda allmänheten.

Flera av kulturutövarna verkade luta mot en estetiskt bildande instrumentalitet. Bojsten menade att kulturen inte får vara för styrd efter rådande ekonomiska ramar: *“Det är ju själva grejen med riktigt bra konst, den ska inte göras i vinstintresse, bara i konstnärligt syfte, utan koppling till vinst och vinning”*. Om kulturen anpassas för mycket så hotas dess egenvärde. Detta går i samma linje som Bourdieus tankar kring att ekonomins intåg hotar konstens autonomi. Även Lovén var inne på samma spår: *“[...] rent grundläggande tycker jag inte att kulturen ska tjäna några intressen annat än för sig själv”*. Malmström Olsson menade att kulturen på flera sätt har ett egenvärde och att den måste få vara uppdragslös. Norman ansåg att kulturen delvis bör kunna verka för sig själv men lyfte även fram att kulturen har lika många roller som det finns kulturutövare. Dock handlade det för henne personligen mer om vad kulturen kan förändra i samhället och ge oss människor, vilket tolkas ligga nära Vestheims sociala argument (2009).

Som tidigare nämnt skapades både Kulturbryggan och Kulturstiftelsen efter att det kulturpolitiska målet om hotet från kommersialismens negativa verkningar tagits bort. Att målet inte längre finns är enligt Hall (KB) ett tecken på sin samtid, där rädslan för ordet kommersiell inte är lika stark. Att det togs bort har troligtvis varit nödvändigt för att möjliggöra kulturpolitikens tätare förhållning till de övriga samhälls- och politiska områdena. Dessutom har det öppnat upp för nya uttryck som kommit att inkluderas i kulturen, inom vilken kreativa näringar annars inte kunnat ingå, fortsatte han. Denna tätare sammanflätning med andra områden, först och främst med det ekonomiska, kan enligt Bourdieu (2000) utgöra ett hot för kulturens egenvärde. Stenström (2008b) tar även upp att det finns en kraftig uppfattning om att kulturorganisationer inte ska drivas av marknadens efterfrågan då det styr och begränsar kulturen, som riskerar att bli för kommersiell. Dessa idéer fanns på flera sätt närvarande i respondenternas resonemang. Å ena sidan kunde en stark vilja att hålla kulturen borta från kommersiella förväntningar utläsas, inte minst hos kulturutövaren Bojsten: *“Kulturen får inte bli kommersiell. Då menas ju att den ska anpassas för att sälja. Den ska kunna leva med sitt konstnärliga värde utan att bli kommersiell”*. Amlashi (PKL) menade att det positiva med kommersiell kultur kan vara att det luckrar upp uppdelningen mellan fin- och fulkultur, vilket gör att all typ av kultur får finnas, för alla smaker. Trots att Kulturstiftelsen inte jobbar med kommersiell kultur, ska andra kunna bidra till det, fortsatte Amlashi (PKL).

Samtidigt underströk Amlashi (PKL) att hon personligen anser att kulturen inte bör förväntas ha ett för starkt närings- eller vinstfokus, vilket en kommersialisering skulle kunna medföra: *“Då tycker jag det tar bort charmen inom kulturvärlden, det ska vara genuint. Och det kan försvinna lite om man tänker för mycket på vinst”*.

5.4 Kulturen som särskild

Diskussioner kring kulturens frihet och oberoende gentemot andra områden, leder till frågan om huruvida kulturen och kulturpolitiken kan ses som särskilda eller om de bör behandlas på liknande sätt som andra samhälls- och politiska områden.

Theorin (KB) hävdade att inget område kan standardiseras, utan istället måste man ta ställning till hur det ser ut i varje enskilt område. Samtidigt går det att utläsa i hans svar en vilja att röra sig bort från den allmänt vedertagna idén om *“konst för konstens skull”* eller om kulturens egenvärde. Inom politiken måste kulturen ha ett värde då det handlar om människor, vilket kopplas till Vestheims teori om att all kulturpolitik är instrumentell (2009). Även Hall (KB) uttryckte ett kritiskt ställningstagande till idén om att kulturen skulle ha ett egenvärde, något som enligt honom kommer från att man alltid behövt försvara kulturen mot andra områden. Utöver det menade Hall (KB) att kulturpolitiken, till skillnad från andra områden, är mer statisk och förutsägbar. Det går alltså att utläsa tendenser som lutar både åt det populistiska och det elitistiska perspektivet (Vestheim 2012) i frågan om kulturen och kulturpolitiken bland respondenterna från Kulturbryggan.

I Kulturstiftelsens fall pekade Amlashi (PKL) på att kulturområdet skiljer sig från andra på grund av att det är svårdefinierat. Både Månsson-Gerde (PKL) och Nordström Sikkar (PKL) pekade på mättningsfrågan och avsaknaden av lika tydliga ramar och regler, som faktorer som gör kulturområdet annorlunda. Dessutom pekade Nordström Sikkar (PKL) på att det inte alltid kan finnas en förväntan på att kultur ska fylla en nytta eller ha ett specifikt syfte, vilket gör det annorlunda. Här kan vi tyda en riktning som lutar mer åt det elitistiska perspektivet, att kulturen är ett säreget område då det skiljer sig mycket gällande mätning, ramar och syfte.

Kulturutövaren Malmström Olsson menade att diskussionen kring kulturens egenvärde och försöket att göra sig alltför annorlunda kan vara en viss fara:

“Till slut så finns man inte med i andra sammanhang där rösten skulle vara viktig. Det är klart att det är en svår balansgång mellan att definiera sig själv och vara en del av det stora. För hur arbetar man i den här zonen, när man förflyttar sig där emellan. Gör man sig för speciell så tror jag att man går miste om möjligheten, för då ser man inte själv att här skulle man kunna lägga in sin röst och eventuellt påverka i någon form av positiv riktning i ens eget område.”

Detta påvisar de enorma problem kulturen ställs inför då den länge legitimerat sig genom att ta avstånd från andra samhällsområden. Den skulle vara motsatsen till det förnuftiga, rationella och mätbara (Stenström 2008b). Men genom att göra sig för annorlunda, riskerar den att inte göra sig hörd i många andra viktiga sammanhang. Malmström Olsson pekade på svårigheten att arbeta med kultur då man befinner sig i en zon mellan olika områden, där man hela tiden förflyttar sig där emellan. Detta kan kopplas till Vestheims teori (2012) om att kulturen och kulturpolitiken befinner sig i en överlappande zon mellan olika fält och möter utmaningar från båda håll. Lovén delade åsikten om att det finns en skillnad om man jämför med andra områden, inte minst vad gäller idén om kulturens frihet från politisk styrning, framförallt genom principen om armlängds avstånd. Staten ska finansiera kultur utan att lägga sig i, vilket inte är lika självklart i andra områden. Att kulturen ska vara fri från politisk styrning lyfte även Nordström Sikkar (PKL) fram.

Vad gäller kulturutövarna var många inne på strukturella aspekter som skiljer kulturområdet från andra delar av samhället. Flera var inne på att deras arbete inte värderas i närheten av så högt som det borde och att det därigenom finns en idé om att kulturutövare ska jobba gratis. Norman menade att denna idé om gratisarbete: *“[...] Jär vad det hela svenska kulturlivet bygger på”*. Hon menade att organisationer vid ett flertal gånger uppmanat indirekt till gratisarbete, vilket hon tydliggjorde inte varit fallet med Kulturstiftelsen som hon sökt bidrag ifrån. Hon fortsatte med att peka på att det grundar sig i en förlegad syn som ser det konstnärliga och kulturella arbetet som en hobby, som någonting läckert där man får syssla med det man tycker är kul och därför inte kan utkräva pengar på samma sätt som inom andra områden. Detta, fortsatte Norman, skapar en situation där ansvaret i att klara sig rent ekonomiskt läggs på den enskilde utövaren,

som själv måste utkräva ett förmånligt och tryggt arbetskontrakt eller tänka på pension vid löneförhandlingar, eftersom de inte är självklara delar av strukturen. Detta strukturella problem gör kulturfältet särskilt då samma ansvar inte skulle läggas på en banktjänsteman exempelvis. En hobbyfiering av kulturarbetet pekade även Malmström Olsson på, som hon menade grundar sig i en attityd som gör konstnärer till en slags parasit i samhället som bara jobbar med vad de själva tycker är kul och kan därför inte utkräva pengar på samma sätt. Detta skapar det Bojsten lyfte fram som en ovisshet som kulturutövare måste vänja sig vid att leva i, vilket inte präglar andra områden i samma utsträckning. Ovissheten grundar sig i att man är helt beroende av bidrag för att få verksamheten att gå runt, för att överleva, samtidigt som en inte vet om bidrag kommer att beviljas nästa år. *“Det kan ju leda till att man inte orkar hålla på med det här i längden”* som Bojsten uttryckte det.

Idén om gratisarbete skulle kunna tolkas som en normerande nästintill kulturellt kognitiv institution (Scott 2001) som präglar det svenska kulturlivet och som särskiljer det från andra områden. Flera var, med bakgrund i detta, inne på vikten av att lyfta fram vad det kostar att ha konst och kultur i samhället, för att komma ifrån de strukturella problem som nämns ovan.

5.5 Att legitimera kulturen

Likt Modig och Modig (2013), pekade samtliga respondenter på att kulturen ligger långt ner på prioriteringslistan inom politiken. Malmström Olsson uttryckte sig som följande: *“Det som är väldigt oroväckande utifrån mitt perspektiv är att man storpolitiskt inte förstår kulturens roll i samhället, i det stora, på djupet. Och inte ökar bidragen i förhållande till kostnadsutveckling”*. Kulturen behöver lyftas fram mer. Dels för att den behöver mer pengar men även för att den som område måste värderas högre än vad den idag gör. För att möjliggöra detta var flera respondenter inne på att man måste trycka på kulturens goda, ekonomiska effekter på samhället. Theorin (KB) menade att kulturen måste kunna visa på ekonomisk vinning för att bli legitimerad utåt, att man behöver: *“[...] se vad är det på ett ekonomiskt plan deras bidragsgivning egentligen reproducerar in i form av ekonomisk tillväxt i samhället. Om man får siffror på det så kan man stärka argumenten för kulturens roll.”* Även respondenterna från Kulturstiftelsen var inne på att en synliggöring av kulturens ekonomiska vinning skulle kunna öka kulturens värde.

Hall (KB) motsatte sig å andra sidan idén om att koppla ihop kultur med ekonomisk tillväxt då det inte bör vara dess syfte eller något skäl till varför kulturella verksamheter får stöd. Det kan även tolkas i intervjun med Theorin (KB) att fastän han, som tidigare nämnt anser att kulturen bör legitimeras genom att visa på dess ekonomiska vinningar, samtidigt tog avstånd från tanken på att kultur ska verka för ekonomisk tillväxt. Detta då han menade att kulturen inte ska behövas betraktas som ett redskap för att uppnå andra saker den inte är till för. Dock visar hans citat på ett ökat behov av att legitimera kultur genom att visa på dess ekonomiska potential. I frågan om ett ökat fokus på kulturen som medel för ekonomisk tillväxt pekade Amlashi (PKL) och Nordström Sikkar (PKL) på hoten ett sådant kan medföra, som till exempel en ökad kontroll och styrning av kulturen. Att fälten möts och blir tätare skulle kunna ge kulturlivet en högre status i samhället, menade Månsson-Gerde (PKL). Samtidigt pekade hon på vikten av att hitta en balansgång mellan att låta kulturen vara fri och säkerställa de medel som kulturen behöver för att få vara det.

Som vi nämnt tidigare lyfter Bourdieu (2000) fram att det ekonomiska kapitalet vanligtvis har låg legitimitet i det kulturella fältet, då fältet bland annat stärks och identifieras genom att stöta ifrån sig det ekonomiska. Detta kan tolkas som ett skäl till att Hall (KB) frånstötte sig idén om att kultur ska leda till ekonomisk tillväxt samt att Theorin (KB) verkade ha en splittrad inställning till frågan. En sådan splittring visar igen på de dubbla legitimitetskraven som Evrard och Colbert (2000) tar upp och som många kulturorganisationer måste förhålla sig till idag. Man behöver stöta ifrån sig de ekonomiska idéerna samtidigt som man behöver ta till sig dem för att få legitimitet, ännu mer nu när deras närvaro inom kulturen blir allt större.

Det kan tolkas som att åsikterna kring att legitimera kulturen, med hjälp av det som det ekonomiska fältet bygger på, kan vara ett sätt arbeta bort från institutionaliserade idéer som inte gagnar kulturen rent ekonomiskt. Exempelvis den tidigare nämnda idén om att kulturutövare inte behöver någon rimlig lön på samma sätt som andra yrkesgrupper då arbetet ses som en hobby. Tilltron till en mer ekonomisk logik som ett sätt att legitimera kulturen kan kopplas till Normans positiva inställning till att sätta en prislapp på vad det kostar att ha kultur.

Att visa på kulturens ekonomiska vinningar för andra utanför det kulturella fältet kan stärka kulturens legitimitet, som Theorin (KB) sade:

“Jag tror att det behövs den typen av legitimitet till vissa krafter i vårt samhälle. Som bara ser det som att kasta pengar i sjön att satsa på kultur. Det har inget värde i sig [...] Men om de kan se att den här pengan leder till den här pengan, så är det saker som du kan tänka på om du ändå inte är intresserad av det här.”

Som Malmström Olsson var inne på tidigare har den ökade blankethysterin skapat ett behov av nya yrkesroller som kan hantera det ökade administrativa arbetet. Att det skapas fler jobb är naturligtvis bra menade hon, men att personen i fråga ska avlönas med samma pengar som ska gå åt att skapa ett konstverk, till exempel i den fria sektorn, är problematiskt. Lovén menade att utvecklingen som skett inom kulturen har tillfört oerhört mycket administration och ett krav på att kulturarbetaren ska vara expert på massa olika områden, för att kunna legitimeras. Denna kapitalförskjutning beskrev Lovén som en *“avspecialisering”* som tvingar konstnärer att agera ekonomer, reklamare och revisorer för att kunna sköta sin verksamhet. Något som gör att det konstnärliga och estetiska inte längre blir huvudsysslan. Denna rörelse mellan olika krav och fält är ett tydligt uttryck för Vestheims överlappande zon (2012), där ekonomiseringen av kulturen bidragit till en tätare sammanförning av fälten.

Norman ställde sig frågande till om det har skett en så kallad ekonomisering av kulturen: *“Eller har man bara ändrat språket? Använder man bara andra termer?”*. Detta kan dock på flera sätt tolkas som en tydlig ekonomisering, om vi igen vänder oss till Bourdieu (2000). Vilket typ av språk man använder visar vilket kapital som är starkt och vad som värderas inom fältet. Att man anammar det ekonomiska språket i det kulturella fältet visar därmed på att det ekonomiska kapitalet får högre legitimitet, vilket i sin tur påverkar det kulturella kapitalets status. Hall (KB) menade att kulturen på något sätt alltid sysslat med ekonomi och behövt pengar för att existera, vilket kan göra användningen av termen ekonomisering lite otydlig. Han hade istället diskuterat utvecklingen som en rationalisering av kulturen, där man i större grad behöver motivera vad som är poängen med det ena och det andra. För att kulturen ska kunna motiveras måste den rationaliseras menade han. Detta är en i vårt tycke intressant anmärkning som

trots annat begreppsval fortfarande kan kopplas till ett ekonomiskt språkbruk, vilket tyder på ett starkare ekonomiskt intåg i det kulturella fältet.

5.6 Slutsatser

Syftet med uppsatsen är att öka förståelsen kring vad den påvisade ekonomiseringen kan ha haft för inverkan på kulturen, närmare bestämt vad kulturen förväntas leda till för att få bidrag. Vår studie visar att hos Kulturbryggan har kulturen främst en estetiskt bildande instrumentalitet, där kulturprojekten står i fokus och syftar till att utveckla kulturen samt konstarterna. Hos Kulturstiftelsen har kulturen främst en social instrumentalitet, där kulturprojekten ska leda till positiv social förändring i samhället. Kulturen har alltså på ytan främst en social och estetiskt bildande instrumentalitet. Dock kan vi se att ekonomiska argument bubblar under ytan, där kulturen numera behöver visa på sin ekonomiska potential för att legitimeras. Flera respondenter menade att detta skulle kunna stärka kulturen status, samtidigt som det inte får gå överstyr eller ges för mycket vikt. Att kulturen inte i första hand bör förväntas leda till ekonomisk tillväxt var alla respondenter överens om. Denna dubbelhet i frågan kan bero på att kulturen länge legitimerat sig genom att ställa sig som motsats till det ekonomiska. Det finns alltså en allmän ovilja att tala om kulturen i ekonomiska termer, samtidigt som att flera respondenter pekade på ett behov av ekonomiska argument för att stärka kulturens värde. Detta går att tolka som en kapitalförskjutning där det ekonomiska kapitalet fått större plats i det kulturella fältet.

En av undersökningsfrågorna rör huruvida det går att utläsa spår av den så kallade ekonomiseringen i organisationernas syn på vad kulturen förväntas leda till. Utöver behovet av ekonomiska argument för legitimeringen av kulturen, har även ekonomiska krav på mätbarhet, redovisning och utvärdering ökat. Denna utveckling har medfört ett större administrativt arbete för kulturorganisationer och kulturutövare, vilket verkar försvåra arbetet med kärnverksamheten. Flera respondenter var inne på att alltmer tid tas ifrån det kulturella och kreativa skapandet, på grund av den växande administrativa bördan.

Som konstaterat tidigare i uppsatsen är den svenska kultursektorn, till skillnad från många andra länder, starkt bunden till offentlig finansiering. Denna långvariga tradition kan vara skälet till att det finns en misstänksam inställning mot privat bidragsgivning som länge uppfattats som ett hot mot kulturens frihet och oberoende. En av uppsatsen undersökningsfrågor gällde hur samtliga respondenter ställer sig till privata respektive offentliga bidrag. Att kulturen ska finansieras med offentliga pengar är en fortsatt stark institutionaliserad idé. Det är även föreställningen om att privat finansiering innebär ökad styrning och kontroll på grund av egenintressen. Dock växer sig idéer starkare om att en ökad styrning kommer från offentligt håll, där den privata bidragsgivningen kan innebära friare ramar. Dessutom pekade flera respondenter på att den offentliga bidragsgivningen blivit otillräcklig där behovet av annan finansiering ökat. Trots att synen på privat finansiering av kulturlivet är tudelad, lyfte många fram den som en lösning på de luckor som det offentliga skapat. Det går alltså att utläsa en utveckling mot en mer positiv inställning till privat finansiering, så länge det inte används som argument för att upphäva det offentliga.

6. Avslutande diskussion

Slutligen vill vi framföra några avslutande reflektioner och förslag på vidare forskning, utifrån de insikter som studien givit oss. Flera kulturutövare samt respondenterna från Kulturstiftelsen lyfte fram privat finansiering som friare i sina ramar och till viss del som en förutsättning för ett obundet kulturliv. Trots att Kulturstiftelsen som privat bidragsorganisation inte kan sägas representera alla privata initiativ som stödjer kultur, är insikten om dess friare ramar en intressant iakttagelse. Givet vår förförståelse, präglad av den allmänt vedertagna misstänksamheten till privat finansiering av kultur, trodde vi inte att detta skulle lyftas i sådan hög grad. I och med studien har vår blick även riktats mot den styrning som kommer från offentligt håll, där bland annat fastställandet av kriterier kan tolkas som en slags beställning. Det kan ge känslan av att vart man än vänder sig finns det en stor risk att kulturens frihet påverkas av styrning, vilket kanske är i själva verket ofrånkomligt. Då det verkar råda konsensus om att vi ska sträva efter kulturens frihet kan det vara av intresse att undersöka närmare hur kulturbidragsorganisationer, både från offentligt och privat håll, påverkar kulturlivet. I

vilken grad anpassar kulturutövare och kulturorganisationer sina projekt efter fastställda kriterier och krav för att kunna beviljas bidrag?

Något som vi vid flera tillfällen stött på under studiens gång är de problematiska villkoren som kulturutövare ställs inför, inte minst vad gäller den bisarra idén om att kulturutövare ska arbeta gratis eller för en miserabel lön då deras arbete ses som en hobby. Ansvar läggs alltför ofta på den enskilda kulturutövaren istället för att kulturfältet erbjuder ett tryggt system med bättre villkor till sina aktörer. Det behövs forskning på detta område för att ett sådant system ska kunna utvecklas. Dessutom väcker kraven som den ökade ekonomiseringen fört med sig, i form av ökat administrativt arbete, frågor kring vilken inverkan det har på kulturutövarna själva och deras arbete. På vilket sätt påverkas den konstnärliga och kreativa processen av den blankethysteri som en av respondenterna lyfte fram?

Det vore även intressant att studera fenomenet från det andra hållet. Som vi inledde uppsatsen med menar många att kulturens positiva effekter på näringslivet och det övriga samhället bör uppmärksammas i högre grad. Hur påverkar exempelvis inträdet av kulturella och konstnärliga värden näringslivet eller andra områden?

7. Referenser

- Alestig, P. (2012). Därför ska vi satsa på kultur. *Svenska dagbladet*, 10 december.
<<http://www.svd.se/darfor-ska-vi-satsa-pa-kultur/om/naringsliv>> [2016-05-25]
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur.
- Belfiore, E. (2004). Auditing culture: The subsidised cultural sector in the New Public Management Belfiore, Eleonora. *International Journal of Cultural Policy*, 10(2), s. 183-202.
- Björkegren, D. (1993). Arts management. *Journal of Socio-Economics*, 22(4), s. 379-394.
- Björkegren, D. (1999). *Kultur och ekonomi*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
- Boerner, S. (2004). Artistic quality in an opera company: Toward the development of a concept. *Nonprofit Management and Leadership*, 14(4), s. 425-436.
- Bourdieu, P. (1991). *Kultur och Kritik*. Göteborg: Daidalos AB.
- Bourdieu, P. (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Bourdieu, P. (2000). *Konstens regler*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Broady, D. (1991). *Sociologi och epistemologi*. Stockholm: HLS Förlag AB.
- Chiaravalloti, F. & Piber, M. (2011). Ethical Implications of Methodological Settings in Arts Management Research: The Case of Performance Evaluation. *The Journal of Arts Management, Law and Society*, 41(4), s. 240-266.

Chong, D. (2000). Re-Readings in Arts Management. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 29(4), s. 290-303.

Cocq, C. (2014). Att berätta och återberätta: intervjuer, narrativ interaktion och berättigande. *Kulturella perspektiv - Svensk etnologisk tidskrift*, 23(4), s. 22-29.

Cohen, R., Schaffer, W. & Davidson, B. (2003). Arts and Economic Prosperity: The Economic Impact of Nonprofit Arts Organizations and Their Audiences. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 33(1), s. 17-31.

Colbert, F. (1989). *La recherche et l'enseignement en gestion des arts à l'aube des années 1990*. Montréal: École des Hautes Études Commerciales.

Dahlberg, K., Dahlberg, H. & Nyström, M. (2001). *Reflective Lifeworld Research*. Lund: Studentlitteratur.

Dalen, M. (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning AB.

Denscombe, M. (2014). *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.

DiMaggio, P. & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and collective rationality in organisational fields. *American Sociological Review*, 48 (2), s.147-160.

Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T. & Styhre, A. (2012). *Organisation och organisering*. Malmö: Liber AB.

Evrard, Y. & Colbert, F. (2000). Arts Management: A New Discipline Entering the Millennium? *International Journal of Arts Management*, 2(2), s. 4-13.

Framtidens kultur (2011) *Stiftelsen framtidens kultur*.

<<http://www.framtidenskultur.se/present.htm>> [2016-05-25]

Gislén, Y. (2009). Kulturen, politiken och kulturpolitiken. *Fronesis*, nr 31, s. 8-19.

Grenfell, M. J. (2014). *Pierre Bourdieu: Key Concepts*. New York: Routledge.

Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Jacobsson, B. (2014). *Kulturpolitik styrning på avstånd*. Lund: Studentlitteratur AB.

Konstnärsnämnden (2015). *Årsredovining 2015*.

<http://www.konstnarsnamnden.se/Sve/PDFer/Konstnarsnamnden_Arsredovisning_2015_Webbversion.pdf> [2016-05-25]

Kulturbryggan (2016) *Om Kulturbryggan*.

<http://www.konstnarsnamnden.se/kulturbryggan/om_kulturbryggan> [2016-05-25]

Kulturdepartementet (2014). *Uppdrag till Konstnärsnämnden att förbereda inrättandet av ett särskilt beslutande organ, Kulturbryggan, inom myndigheten* (Regeringsbeslut 7 Ku 2014/351/KO). Stockholm: Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet (2009). *Tid för kultur* (Regeringens proposition 2009/10:3). Stockholm: Regeringskansliet.

Kulturrådet (2014). *Ekonomi är ett medel och kultur ett mål*.

<<http://www.kulturradet.se/nyhetsarkiv/Kronikor/Mars-2014/>> [2016-05-25]

Kulturstiftelsen (2016a). *Om kulturstiftelsen*.

<<http://kulturstiftelsen.se/om-oss/>> [2016-05-25]

Kulturstiftelsen (2016b) *Organisationsschema*. [internt material]

Köping, A-S., Lantz, J., & Stenström, E. (2008). *Kulturens ekonomisering*.

Kultursverige 2009: problemanalys och statistik, Linköping: SweCult/Linköpings Universitet.

- Mattern, M. (2001) Art and Community Development in Santa Ana, California: The Promise and the Reality. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 30(4), s. 301-315.
- Merriam, S. B. (2009). *Fallstudien som forskningsmetod*. Malmö: Studentlitteratur AB.
- Meyer, J. W. & Rowan, B. (1977) Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 83(2), s. 340-363.
- Modig, K. & Modig, E. (2013). *Värdet av konst*. Stocksund: Rheologica Publishing AB.
- Myndigheten för kulturanalys (2013). *Kulturlivet, näringslivet och pengarna*. Stockholm: Elanders AB.
- Oakes, L. S., Townley, B., & Cooper, D. J. (1998). Business Planning as Pedagogy: Language and Control in a Changing Institutional Field. *Administrative Science Quarterly*, 1 Juni, 43(2), s. 257-292.
- Power, D. (2009). Culture, creativity and experience in Nordic and Scandinavian cultural policy. *International Journal of Cultural Policy*, 15(4), s. 445-460.
- Røyseng, Sigrid (2008). Arts management and the autonomy of art. *International Journal of Cultural Policy*, 14(1), s. 37-48
- Scott, R. (2001). *Institutions and Organizations*. California: Sage Publication.
- SFS 2011:317. *Förordning om statsbidrag till nyskapande kultur*.
- Snowball, J. D. & Antrobus, G. G. (2001). Measuring the value of the arts to society: the importance of the value of externalities for lower income and education groups in South africa. *South African Journal of Economics*, 69(4), s. 752-766.
- Starrin, B. & Svensson, P-G. (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Stenström, E. (2008a). What turn will cultural policy take? The renewal of the Swedish model. *International Journal of Cultural Policy*, 14(1), s. 25-35.

Stenström, Emma (2008b). *Konstiga företag*. Stockholm: Natur och kultur.

Suchman, M.C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and Institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), s. 571-610.

Svensson, J. & Tomson, K. (2016). *Kampen om kulturen*. Lund: Studentlitteratur AB.

Svt (2009). *Ska kulturen bidra till samhällsekonomin?*

<<http://www.svt.se/kultur/ska-kulturen-bidra-till-samhallsekonomin?gmenu=search&mobilmeny=1&mobilregionalmeny=1>>

[2016-05-25]

Tengblad, S. (2006) Is There a 'New Managerial Work'? A comparison with Henry Mintzberg's Classic Study 30 Years Later. *Journal of Management*, 43(7), s. 1437-1461.

Toffler, A. (1967). The art of Measuring the Arts. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 373(2), s. 141-155.

Utbildningsdepartementet (1974) *Kungl. Maj:ts proposition angående den statliga kulturpolitiken* (Regeringens proposition 1974:28). Stockholm: Regeringskansliet

Vestheim, G. (2009). All kulturpolitikk er instrumentell. *Kultursverige 2009: problemanalys och statistik*. Linköping: SweCult/Linköpings Universitet, s. 56-63.

Vestheim, G. (2012). Cultural policy-making: negotiations in an overlapping zone between culture, politics and money. *International Journal of Cultural Policy*, 18(5), s. 530-544.

Wetterling, B.(2011). Debatt: Sverige behöver kultur. *Dagens industri*, 29 november.
<<http://www.di.se/artiklar/2011/11/29/debatt-sverige-behoover-kultur/>> [2016-05-25]

Williams, R. (1983) *Keywords: A vocabulary of culture and society*. New York: Oxford University Press.

Yin, R.K. (2007). *Fallstudier: Design och genomförande*. Malmö: Liber.

Ödman, P-J. (2012). *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i praktik och teori*. Stockholm: Norstedts Förlag.

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide Kulturbryggan

Inledande fråga

- Vad är din yrkesroll på Kulturbryggan och vad ingår i dina arbetsuppgifter?

Om organisationen

- Hur har verksamheten förändrats nu när ni är ett beslutande organ under Konstnärsnämnden?

Om Kultur:

- Vilken roll bör kulturen ha enligt dig? Enligt Kulturbryggan?
- Skiljer sig kulturen och kulturpolitiken från andra områden? I så fall på vilket sätt?

Kulturbryggans bidrag

- Vad ska de kulturprojekt som beviljas bidrag leda till?
- Vem är kulturprojekten till för?

Om organisationens kriterier

- Varför är det viktigt med nyskapande kultur?
- Kulturbryggans uppdrag är att utveckla nya finansieringsformer än enbart offentliga, för kulturverksamhet. Varför är det viktigt med privat finansiering?

Om kulturens ekonomisering:

- Hotet om kommersialismens negativa verkningar togs bort från de kulturpolitiska målen år 2009, och det talas om att kulturen ekonomiserats alltmer. Hur påverkar

det kulturens roll och innehåll?

- Det talas om konsten och kulturens roll, som ett medel och katalysator för ekonomisk tillväxt och samhällsutveckling. Vilka hot och möjligheter ser du med denna typ av ekonomisering?
- Dessutom diskuteras kulturen i mer ekonomiska termer och det ställs alltmer krav på mätbarhet och utvärdering. Hur ser ni på detta?
- Vilka utmaningar ser du med att ha krav från både kultursektorn (gällande kompetens, expertis men även frågor kring estetik och etik) och ökade ekonomiska krav från både näringslivet och politiken (utvärdering, redovisning, mätning m.m.)?

Avslutande: Är det något du vill tillägga eller förtydliga?

8.2 Intervjuguide Postkodlotteriets kulturstiftelse

Inledande frågor:

- Vad är din yrkesroll på Kulturstiftelsen och vad ingår i dina arbetsuppgifter?

Om organisationen:

- På vilket sätt styrs er verksamhet av Postkodslotteriet?
- Varför är det viktigt med privata kulturbidragsorganisationer?

Om Kultur:

- Vilken roll bör kulturen ha enligt dig? Enligt Kulturstiftelsen?
- Skiljer sig kulturen och kulturpolitiken från andra områden? I så fall på vilket sätt? (samhälls och politiska områden)

Kulturstiftelsens bidrag:

- Vad ska de kulturprojekt som beviljas bidrag, leda till?
- Vem är kulturprojekten till för?

Om organisationens kriterier:

- Det framgår tydligt på er hemsida att ni stödjer projekt med samhällsnyttigt syfte, varför är det viktigt?

Om kulturens ekonomisering:

- Hotet om kommersialismens negativa verkningar togs bort från de kulturpolitiska målen år 2009, och det talas om att kulturen ekonomiserats alltmer. Hur påverkar det kulturens roll och innehåll?
- Det talas om konsten och kulturens roll, som ett medel och katalysator för ekonomisk tillväxt och samhällsutveckling. Vilka hot och möjligheter ser du med denna typ av ekonomisering?
- Dessutom diskuteras kulturen i mer ekonomiska termer och det ställs alltmer krav på mätbarhet och utvärdering. Hur ser ni på detta?
- Vilka utmaningar ser du med att arbeta med krav från både kultursektorn (gällande kompetens, expertis men även frågor kring estetik och etik) och de ökade ekonomiska kraven från både näringslivet och politiken (utvärdering, redovisning, mätning m.m.)?

Avslutande: Är det något du vill tillägga eller förtydliga?

8.3 Intervjuguide kulturutövare

Inledande fråga

- Vad arbetar du med?

Koppling till bidragsorganisation

- Vilken bidragsorganisation har du sökt pengar från?
- Vad var det för projekt du sökte pengar för?

- Varför sökte du från den/de organisationerna?
- Hur upplevde du bidragsorganisationens syn på kultur?

Om Kultur

- Vad är kultur för dig?
- Vilken roll bör kulturen ha enligt dig?
- Skiljer sig kulturen och kulturpolitiken från andra områden? I så fall på vilket sätt?

Om kulturens ekonomisering

- Kulturen ses alltmer som ett medel och katalysator för ekonomisk tillväxt och som medel för samhällsutveckling. Hur påverkar det kulturens roll och innehåll?
- Kulturen diskuteras alltmer i ekonomiska termer och det ställs krav på mätbarhet och utvärdering. Hur ser du på detta?
- Vilka hot och möjligheter ser du med denna typ av ekonomisering?
- Är det viktigt med privat finansiering av kultur?
- Vilka utmaningar ser du med att arbeta med krav från både kultursektorn (gällande kompetens, expertis men även frågor kring estetik och etik) och de ökade ekonomiska kraven från både näringslivet och politiken (utvärdering, redovisning, mätning m.m.)?

Avslutande

- Är det något du vill tillägga eller förtydliga?